Ut diligatis invicem. Mutua, & fraterna mandatur, ac præcipitur dilectio, hæc autem completur a nobis, cum proximum portandis oneribus juvamus. Hinc Apoſtolus ad Galatas VI. ait: *Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti*. Idem & clariſſimis tradit verbis D. Aug. Lib. de diverſis Quæſtionibus quæſt. lxxi. *Hujus*, inquit, *autem dilectionis officium eſt invicem onera noſtra portare*. Vide Tom. 2. pag. 341. & ſeqq. ac ibi quaſdam Regulas morales de Caritate proximi.

IN FESTO OMNIUM SANCTORUM.

Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Matth. V.

CUm hodiernum Evangelium de ſuperna beatitudine repletum ſit, beatitudinis proprietates, & eſſentia inquirere licebit. Duplex eſt ergo beatitudo, alia accidentalis, ut ſunt gaudium, gloria, honor, pax, immortalitas, caritas, &c. hæc omnia acceſſoria eſſe, graviſſimi tradunt Auctores. Eſſentialis vero beatitudo, ut loquuntur Theologi, in Dei viſione, & poſſeſſione ſita eſt. Unde Joann. XVII. ait Chriſtus Dominus: *Hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum*. Et licet Deus ab homine oculis corporeis videri nequit, in altera tamen vita videri poteſt. Ibi autem multo excellentiores erunt oculi beatorum, qui admirabiles Dei effectus in corporibus innovatis, & glorioſis videbunt, ex quibus mens Deum in ſeipſo videns ita videt, ut ipſum etiam videat in aliis, videat in cœlo novo, & in terra nova, atque in omni, quæ tunc fuerit, creatura, ut doctiſſimus Eccleſiæ Doctor D. Auguſt. tradit, ac docet Lib. XXII. de Civit. Dei Capit. xxix. Vide T. 1. p. 115. & ſeq.

Gaudete, & exultate: quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis. Spes præmii omne opus leve reddit, dicere ſolebat lumen illud magnum Africanum D. Auguſt. Multas quidem tribulationes futuras ſanctis, ac electis ſuis prædicit Chriſtus Dominus: nihilominus conſolatur etiam eos ſpe præmii futuri in cœlis. Beatam, & æternam cœleſtem vovet, ac promittit felicitatem, quæ omnem etiam cogitabilem felicitatem, jucunditatem, dulcedinem, atque voluptatem excedit. Unde S. Paulus Doctor Gentium 1. Corinth. II. ait: *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparavit Deus diligentibus ſe*. Vide Tom. 1. pag. 113. & ſeq.

PRO DIE, SIVE COMMEMORATIONE FIDELIUM DEFUNCTORUM.

Vide Tom. 1. pag. 289. & ſeqq. Quomodo Euchariſtia pro Fidelibus defunctis pie, & fructuoſe offeratur. Tom. 2. pag. 96. de pœnis Purgatorii.

IN SOLLEMNITATIBUS BEATÆ VIRGINIS MARIÆ.

SI quæ uſui eſſe poſſint, vide Tom. 1. pag. 53. & ſeqq. ubi de Incarnatione Verbi. *Item* Quomodo Mater Dei, *ibidem* pag. 56. Quomodo Virgo perpetua, pag. 57. De ſanctiſſimo ejus nomine, pag. 58. Et Tom. 2. nonnulla de Angelica ſalutatione, pag. 529. & ſeq.

Finis Indicis Concionatorii.

INDEX CAPITUM, ARTICULORUM, ET RERUM, QUÆ IN HOC TOMO SECUNDO TRACTANTUR.

TRACTATUS DE SACRAMENTO MATRIMONII.

CAPUT I. De Natura & Inſtitutione Matrimonii. pag. 3.
Varia Matrimonii nomina. ibid.
Articulus I. Quid ſit Matrimonium. ib.
Art. II. Quotuplex ſit acceptio Matrimonii. 4
Art. III. De Matrimonio quatenus naturæ officium eſt. ib.
Propoſitio I. Matrimonium ut officium naturæ a Deo inſtitutum eſt, tum naturæ lege, tum poſitiva. ib.
Propoſitio 2. Matrimonii contrahendi non eſt omnibus poſita lex. 5
Articuli Conſectaria Praxim ſpectantia. 6
Regula 1. Qui poteſtatem adhuc habent Nuptiarum, & Continentiæ conſilium capere non poſſunt, Matrimonium inire tenentur. ib.
Regula 2. Continentiæ Voto qui ſunt adſtricti, ſanctiora remedia quærere, & adhibere debent, ut Continentiæ donum a Deo impetrent, cum Votum neceſſario ſervandum ſit. ibid.
Regula 3. Conjugibus, quos a mutuo conſortio vel diuturnus morbus, vel abſentiæ neceſſitas, vel juſta divortii cauſſa ſeparat, nullum carnali commercio quærere licet incontinentiæ remedium, ſed continentiam omnino ſervare tenentur. ib.
Regula 4. Reges, ac Principes, eorumque filii, & filiæ nubere debent, cum ex eorum cælibatu periculum imminet Religioni, aut Reipublicæ tranquillitati, & paci. ib.
Regula 5. Matrimonium contrahendo graviter peccant, qui ad contrahendum aliis rationibus, finibuſque moventur, præter eas, ob quas a Deo inſtitutum eſt. ib.
Art. IV. Matrimonium ut Sacramentum eſt. 7
Propoſitio 1. Matrimonium eſt verum, proprieque dictum Novæ Legis Sacramentum. ib.
Propoſitio 2. Matrimonii Sacramentum gratiam conferre, dogma fidei eſt. 8
Conſectarium 1. 9
Conſectarium 2. Matrimonium Infidelium non eſt proprie dictum Sacramentum. ib.
Conſectarium 3. Dubium eſt, an Matrimonium per Procuratores inter Fideles abſentes contractum ſit vere Sacramentum. ibid.
Art. V. De materia, forma, & Miniſtro Sacram. Matrim. ibidem.
§. 1. ibid.
§. 2. 10
Art. VI. De Polygamia. 11
Propoſitio 1. Polygamia a Matrimonii natura aliena eſt. ib.
Propoſitio 2. Accuſandi non ſunt priſci Patres qui veteris legis tempore plures uxores duxerunt. ib.
Art. VII. De Indiſſolubilitate Matrimonii. 12
Propoſitio 1. Conjugii vinculum nulla re niſi morte ſolvitur. ibid.
Propoſitio 2. Ne Adulterii quidem cauſſa conjugii vinculum diſſolvi poteſt. 12
Propoſitio 3. Matrimonium ratum, non conſummatum Monaſtica profeſſione diſſolvitur. 15
Articuli Conſectaria, ſeu *Regulæ Praxim ſpectantes*. ib.
Regula 1. Conjuges, facto ob adulterium alterutrius divortio, continentiam ſervare tenentur, aut conjugibus adulteris reconciliari. ibid.
Regula 2. Nec filiorum gignendorum cauſſa licet alteram ducere, dimiſſa adultera. 16
Regula 3. Crimen geminat, qui uxorem adulteram occidit, vel mortem illi procurat, ut ducere alteram poſſit. ibidem.
Regula 4. Nec voto ſimplici continentiæ, nec Ordinis ſacri ſuſceptione, nec Profeſſione Religionis a Sede Apoſtolica non approbata, nec Vita Eremitica Matrimonium non conſummatum ſolvitur. ib.
Regula 5. Novis conjugibus ante matrimonii conſummationem duo menſes conceduntur ad deliberandum de ingreſſu Religionis, intra quod temporis intervallum is, qui ea de re deliberat, conſummare non tenetur, quamvis altera urgeat. ibid.
Regula 6. Si conjugum alterum ante matrimonii conſummationem ingredi Monaſterium, Habitumque Religioſum ſuſcipere contingat, alter novum Matrimonium contrahere non poteſt, niſi poſt illius profeſſionem. 17
Regula 7. Si mulier ſuſcepto Velo, in domo propria remanere velit, quaſi propoſitum Caſtitatis in ſæculo ſervatura, nihilominus conſummandum eſt Matrimonium jam contractum: niſi ſe Voto ſolemni adſtrinxerit ad Obſervantiam Regularem, in quo caſu compelli poteſt, ut relicto ſæculo Religionis propoſitum exequatur. ib.
Regula 8. Conſummato Matrimonio neutri conjugum licet abſque alterius conſenſu Monaſterium ingredi, ſeu continentiam vovere. Quod ſi voverit, irritum ipſo Jure Votum eſt, poteſtque conjux repetere conjugem, qui Matrimonii jugum inconſulto excutere voluit. Si vero ex conſenſu voverint, continentiam ſervare tenentur. ib.
Regula 9. 10. 11. ib.
Regula 12. Si conjugum alter a Fide Catholica defecerit, pars, quæ in Fide perſeveravit, ad vitæ Monaſticæ Profeſſionem libere convolare poteſt, altera nolente, etiamſi ab infidelitate revertatur. ib.
Regula 13. Conjux, quæ continentiam vovit, cohabitare debet viro, qui ejus Voto ad tempus conſenſit, nec perpetuam vovit continentiam: ſequi invicem debent maritali affectione tractare. ib.
Regula 14. Mulier, quæ maritum mortuum credens, Habitum Religionis aſſumpſit, & Profeſſionem emiſit, viroque reverſo de Monaſterio educta, & ipſi reſtituta eſt, debitum illi reddere tenetur, exigere non poteſt. ib.
Regula 15. Alter conjugum, altero in ſæculo remanente, ad regularis vitæ profeſſionem non eſt recipiendus, &c. ibidem.
Regula 16. Matrimonium legitime contractum, ratumque, etſi non conſummatum, Romanus Pontifex dirimere non poteſt. ib.
Art. VIII. De bonis matrimonii. ib.
Cap. II. De cauſſa efficiente Matrimonii. 18
Art. I. De conſenſu contrahentium. ib.
Propoſitio 1. Mutuus contrahentium conſenſus, per verba de præſenti expreſſus, eſt cauſſa efficiens matrimonii. ib.
Articuli Conſectaria, ſeu *Regulæ Praxim ſpectantes*. 19
Regula 1. Conſenſus fictus per verba de præſenti expreſſus, ad matrimonium non ſufficit, ſi deſit conſenſus interior. ib.
Regula 2. Qui ficte, ac ſimulate matrimonium cum aliqua contraxit, eam ducere tenetur. Hanc tamen Regulam certis exceptionibus Theologi merito temperant. ib.
Regula 3. Qui poſt matrimonium ficte contractum cum una, ſecundum ſincere contraxit cum altera, non tenetur, nec poteſt tuta conſcientia redire ad priorem, etiamſi Judicis Eccleſiaſtici Sententia, Cenſuriſque compellatur. ib.
Regula 4. Proles ex matrimonio ficte contracto ſuſcepta, antequam fictio alteri conjugi innoteſcat, vel probetur, legitima cenſenda, ac judicanda eſt. ib.
Regula 5. Cum unus conjugum affirmat ſibi defuiſse conſenſum, non ſtatim licet alteri novum conjugium inire. ib.
Regula 6. Conſenſus ex metu gravi, & in virum conſtantem cadente, ad matrimonii firmitatem non ſufficit, ſed ita contractum, nullum, & irritum eſt. 20
Regula 7. Conſenſus ex metu, quo vir conſtans affici, concutique poſſit, juſte illato ſufficit ad matrimonii firmitatem. ibid.
Regula 8. Metus a cauſſa naturali, vel interna proveniens irritum non facit matrimonium. ib.
Regula 9. Metus injuſte incuſſus irritum non facit *Matrimonium* ex eo contractum, ſi ad extorquendum conſenſum in Matrimonium illatus non ſit. ib.
Regula 10. Nullus metus in virum conſtantem cadens compellere poteſt hominem, ut debitum reddat mulieri, cum qua Matrimonium contrahere coactus eſt; ſi matrimonium iſtud nullum ſit defectu conſenſus: aut propter Canonicum impedimentum. 21
Regula 11. Ratum eſt matrimonium ex metu reverentiæ contractum. ibid.
Regula 12. Matrimonium defectu conſenſus irritum, ſi inter perſonas alioqui legitimas coram Parocho, & teſtibus contractum ſit, novo conjugum, qui metu compulſi, vel ficte contraxerant, conſenſu privatim, taciteque præſtito convaleſcit. ibid.
Regula 13. Matrimonium contractum inter perſonas, quæ illegitimæ erant propter aliquod impedimentum dirimens, impetrata Diſpenſatione convaleſcere non poteſt, niſi novus utriuſque conſenſus accedat, verbis, aut ſignis expreſſus. ib.
Regula 14. Filii præcepto Patris cogi non poſſunt ad Matrimonium contrahendum, vel ad hanc ducendam, aut illum accipiendum, regulariter, ſeu quibuſcunque de cauſſis patrem ad id moventibus. ib.
Regula 15. Cauſſæ quædam juſtæ, ac legitimæ interdum occurrunt, ob quas pater filium conſiliis, monitis, & quandoque præcepto inducere poteſt, ut uxorem ducat, atque etiam,

ut hanc, vel illam accipiat, & ſimiliter filiam ut huic, vel illi nubat. 16
Regula 16. Conſenſus conditionatus ad Matrimonium non ſufficit, nec illud ratum eſt, niſi conditio evenerit, ſeu impleta fuerit, ſi poſſibilis, ac honeſta ſit, ac de futuro. 22
Regula 17. Si conditio licita, honeſta, & poſſibilis impleta non fuerit, ſed tamen contrahentes a conditione per contrarium factum receſſerint, ratum eſt, & perfectum Matrimonium. ib.
Regula 18. Matrimonium coram Parocho & teſtibus contractum ſub conditione præterita, vel de præſenti, nullum eſt ab initio, ſi conditio defuerit, nec ſubſecuta copula convaleſcit, ac perficitur. ib.
Regula 19. Conditiones, quæ Matrimonii ſubſtantiæ, aut bonis adverſantur, Matrimonium nullum, aut irritum reddunt. 23
Regula 20. Conditiones turpes, aut impoſſibiles, ſed Matrimonii bonis alioqui non contrariæ, non impediunt, quin Matrimonium ratum, firmumque ſit. ib.
Regula 21. Quid agendum Parocho, ſi ſub conditione contrahat. ibid.
Regula 22. Furioſi, & amentes contrahere Matrimonium non poſſunt. ib.
Art. II. De Conſenſu Clandeſtino. ib.
Propoſitio 1. Eccleſia Matrimonia Clandeſtina ſemper prohibuit, quamvis ante Concil. Trid. ea irrita non declaraverit. ibid.
Propoſitio 2. Eccleſia Matrimonia Clandeſtina non ſolum prohibere potuit, ſed irrita declarare. 24
Propoſitio 3. Tridentina Synodus Matrimonia Clandeſtina deinceps irrita declaravit; eaque irrita ſunt, ubicumque Concilii Decretum promulgatum eſt. ibid.
Regulæ Praxim ſpectantes. ibid.
Regula 1. Ad Matrimonium rite celebrandum ſufficit præſentia unius Parochi, etiamſi contrahentes ſint ex diverſis Parochiis. ibid.
Regula 2. Sufficit Parochus viri etiam in parochia mulieris. ibid.
Regula 3. Validum eſt Matrimonium celebratum in Parochia mulieris coram Sacerdote habente licentiam a Paroco viri, etſi Parochiæ non ſint in eadem Diœceſi conſtitutæ. ibid.
Regula 4. Ut Sacerdos, qui non eſt proprius contrahentium Parochus, ipſos Matrimonio conjungere poſſit, neceſſaria eſt ſpecialis, & expreſſa licentia, vel ſaltem generalis adminiſtrandi omnia Sacramenta. ib.
Regula 5. Cujuſcumque Sacerdotis licentiam ab Epiſcopo contrahentium habentis præſentia ſufficit, ut Matrimonium ratum, ac validum ſit, etiam abſque conſenſu Parochi. ibid.
Regula 6. Qui in Parochia aliqua vere commoratur, quamvis decreverit ibi diu non manere, coram Parocho illius loci valide contrahit Matrimonium. 25
Regula 7. Proprius vagorum hominum Parochus eſt quilibet Parochus locorum, ad quæ divertunt. Peccant tamen graviter Parochi, ſi temere, & abſque Ordinarii licentia hujuſmodi homines Matrimonio conjungant. ib.
Regula 8. Clandeſtinum eſt, & irritum Matrimonium contractum coram Presbytero, qui neque ſit alterius contrahentium Parochus, neque ab ipſo Parocho, vel ab Ordinario auctoritatem habeat, ſeu licentiam. ib.
Regula 9. Matrimonium contractum coram Parocho, cui Ordinarius prohibuit, ne illius celebrationi intereſſet, aut tales Matrimonio conjungeret, ratum, ac validum eſt, quamvis graviter peccavit Parochus, ac plectendus ſit. ibid.
Regula 10. Matrimonium, præſente, & intelligente Parocho contractum, quamvis non conſentiente, nec ullum aliud miniſterium obeunte, ratum, ac validum eſt. ib.
Regula 11. Peccatum eorum, qui ficte contrahunt. 26
Regula 12. Eorum item, qui domicilium ex induſtria mutant. ibid.
Regula 13. Parochus extra Parochiæ ſuæ fines Parochianos ſuos Matrimonio conjungere poteſt, modo denuntiationes factæ ſint in Parochia. ibid.
Regula 14. De Matrimonio coram Parocho nondum Sacerdote. ibid.
Regula 15. Matrimonium coram Parocho ſuſpenſo, vel excommunicato contractum, nihilominus ratum eſt. ib.
Regula 16. Matrimonium coram Parocho intruſo contractum irritum eſt. ibid.
Regula 17. Idem de Matrimonio coram Clerico non ſacerdote: etiam de licentia Parochi, vel Ordinarii. ib.
Regula 18. Clandeſtinum eſt, & irritum Matrimonium ſine duobus, vel tribus teſtibus contractum. ib.
Regula 19. Tres futuri Matrimonii Denuntiationes a proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus Dominicis, aut Feſtis ejuſdem celebrationi ſunt præmittendæ. ibid.
Regula 20. Denuntiationes Matrimonii futuri non ſunt neceſſariæ neceſſitate Sacramenti, ſed ſolum neceſſitate Præcepti: adeoque clandeſtinum, & irritum non eſt Matrimonium, quod ſine Denuntiationibus contrahitur. ib.
Regula 21. Lethaliter peccarent contrahentes, qui abſque Diſpenſatione, aut cauſſa legitima Matrimonio jungerentur, nullis præmiſſis Denuntiationibus, &c. 27
Regula 22. Epiſcopi juſtis de cauſſis unam, vel duas, immo & omnes Denuntiationes remittere poſſunt. ib.
Regula 23. Soli Epiſcopi, & eorum Vicarii Generales, necnon Vicarii Capituli Sede vacante, non autem Abbates, aut alii Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, Matrimonii Denuntiationes remittere poſſunt. ib.
Regula 24. Diſpenſationes, ſeu remiſſiones Denuntiationum ſine cauſſa gravi, ac juſta concedi non debent, idque gratis. ib.
Regula 25. Caſus urgentes, in quibus Matrimonium ſine Denuntiationibus contrahi poteſt. 28
Regula 26. Denuntiationes ubi faciendæ. ib.
Regula 27. 28. 29. 30. De teſtimoniis ad Matrimonium impediendum neceſſariis. ib.
Regula 31. Denuntiationes quando iterandæ. ib.
Regula 32. Matrimonium Clandeſtinum vim Sponſaliorum non habet. ibid.
Regula 33. & 34. 29
Art. III. De Conſenſu Parentum. ib.
Propoſitio 1. Rata ſunt Matrimonia filiorum familias ſine Parentum conſenſu contracta. ib.
Quid Leges Principum hoc in caſu poſſint. ib.
Propoſitio 2. Eccleſia Canonem condere poteſt, quo irrita reddantur Matrimonia filiorum familias ſine Parentum conſenſu contracta. 30
Propoſitio 3. Lethaliter peccant filii-familias, qui Parentibus inconſultis, vel juſta ex cauſſa repugnantibus, & invitis, Matrimonium contrahunt. ib.
Regulæ Praxim ſpectantes. 31
Regula 1. Nullatenus in Galliis Parochi filios familias minores triginta annis, & puellas minores annis viginti-quinque completis Matrimonio conjungere debent invitis Parentibus, ſed eorum conſenſum in ſcriptis exigere tenentur. ibid.
Regula 2. Qui patre, & matre ſunt orbati, & præſcriptam Regis Conſtitutionibus ætatem nondum attigerunt, non ſunt Matrimonio conjungendi, niſi Tutorum, & Curatorum conſenſus appareat. ib.
Regula 3. Parochi filios, & filias, qui præſcriptam Regiis Conſtitutionibus ætatem attigerunt, conjungere Matrimonio non debent, niſi conſilium Parentum ſcripto illos rogaſſe conſtet. ib.
Regula 4. ibid.
Regula 5. Quamvis parentes in Galliis filios, qui abſque illorum conſenſu Matrimonium contraxerunt, exhæredes Teſtamento declarare poſſint, Donationeſque omnes in eorum favorem factas revocare, neque illis neganda ſint Sacramenta, qui ſolo juſtitiæ ſtudio, ad exemplum aliorum, & ad filiorum emendationem, & ſalutem id præſtiterint, Pietas tamen poſtulat, ut Epiſcopi, Parochi, & Confeſſarii parentes filiis placare, & reconciliare conentur, ne ſecundum Legum ſeveritatem in ipſos agant. ib.
Cap. III. De Sponſalibus. ib.
Sponſaliorum definitio, quibuſve modis contrahantur. 32
Regulæ Praxim ſpectantes. ib.
Regula 1. Sponſalium fidem frangere, lethale peccatum eſt, niſi legitimum Impedimentum interveniat. ib.
Regula 2. Eos qui ſponſalia legitime contraxerunt, Judex Eccleſiaſticus ad fidem implendam, contrahendumque matrimonium compellere poteſt, ſi nullum occurrat impedimentum: maxime ſi Sponſalia jurejurando firmata ſint. ibidem.
Regula 3. Solvuntur ſponſalia per Matrimonium, quod ſponſorum alter cum alia perſona valide contraxerit. 33.
Regula 4. Irrita eſſent ipſo Jure ſponſalia, quæ Vota Sollemnia in Profeſſione Vitæ Religioſæ emitti ſolita, aut Vota etiam ſimplicia Religionis, Caſtitatis, aut ſuſcipiendi ſacros Ordines, ſequerentur. ib.
Regula 5. Sponſalia ipſo Jure diſſolvuntur per profeſſionem Monaſticam. ib.
Regula 6. Qui Religionis ingreſſum vovit poſt ſponſalia juramento firmata, Monaſterium ingredi poteſt, nulla ſponſalium habita ratione, &c. ib.
Regula 7. Subſequens alterutrius ſponſi fornicatio ſponſalia dirimit, etiam jurata. ib.
Regula 8. Diſſolvuntur ſponſalia propter affinitatem ex illicita copula, vel cognationem ſpiritualem ſupervenientes, & propter famam cujuſcunque impedimenti, ſi fama probetur. 34
Regula 9. Sponſalia dirimi poſſunt propter ferociam, & aſperitatem morum alterutrius ſponſi, ſi certo perſpecta ſit, & cognita. ib.
Regula 10. Sponſalia dirimuntur propter paralyſim, lepram, epilepſiam, aliumve ſimilem morbum, necnon propter magnam deformitatem, vel debilitatem ſupervenientem. ib.
Regula 11. Fraus commiſſa in ſolutione dotis, vel impotentia ſolvendi, ſeu quamvis aliam honeſtam conditionem pacto oppoſitam adimplendi, cauſſa legitima eſt dirimendi Sponſalia. 34.
Regula 12. Item capitales inimicitiæ. ib.
Regula 13. Sponſalia diſſolvi poſſunt, quæ ante pubertatis annos quis contraxit. ib.
Regula 14. Sponſalia dirimi poſſunt, cum ſponſorum alter ſine alterius conſenſu in longinquam regionem proficiſcitur. ib.
Regula 15. Sponſalia dirimi poſſunt propter lapſum temporis ad ineundum Matrimonium ex conventione partium conſtituti, &c. 35
Regula 16. Sponſalia, etiam jurata, mutuo partium conſenſu dirimi poſſunt. ib.
Regula 17. Ad Sponſalia dirimenda non eſt neceſſaria Judicis Eccleſiaſtici ſententia, cum ipſo jure diſſolvantur. ib.
Regula 18. Qui ſimpliciter, vel cum juramento promiſit, ſe nunquam Matrimonium contracturum cum alio, vel cum alia, contrahere non tenetur, ſed ſolum obligatur ad contrahendum cum illo, vel cum illa, ſi contrahere velit. ib.
Regula 19. Curare debent Epiſcopi, & Parochi, ne Sponſi, prius quam Matrimonium in Eccleſia per verba de præſenti celebraverint, non modo ſimul habitent, ſed ne ullo quidem modo mutua conſuetudine, commerciove utantur. ib.
Regula 20. Matrimonio conjungendi non ſunt, qui Chriſtianæ Fidei rudimenta ignorant. ib.
Regula 21. Sponſalia Clandeſtina prohibita. ib.
Cap. IV. De Impedimentis Matrimonii. ib.
Art. I. Utrum Eccleſia poſſit conſtituere Impedimenta Matrimonium dirimentia. ib.
Propoſitio Unica. Eccleſiam potuiſſe ac poſſe conſtituere Impedimenta Matrimonium dirimentia, Dogma Fidei eſt. ib.
Art. II. Quot ſint Impedimenta Matrimonii. 39
Art. III. De impedimentis erroris, & conditionis. 40
Regula 1. Error circa perſonam Matrimonium jure Naturæ irritum facit. ib.
Regula 2. Error circa qualitatem, aut fortunam Matrimonium contractum non dirimit. ib.
Regula 3. Error qualitatis, vel fortunæ, qui tranſit in errorem perſonæ, irritum facit Matrimonium. ib.
Regula 4. Error conditionis Matrimonium dirimit. ib.
Regula 5. Servitus cognita non impedit Matrimonium. ibid.
Regula 6. Servorum Matrimonia inconſultis etiam, & invitis dominis contracta, rata ſunt. ib.
Regula 7. & 8. 41
Regula 9. De Servorum Matrimonio, & Prole. ib.
Regula 10. Quando rata fieri poſſunt Matrimonia ob impedimentum erroris, vel conditionis irrita. ib.
Art. IV. De Impedimentis Voti, & Ordinis. ib.
Regula 1. Votum ſollemne in Religione ab Eccleſia approbata, non ſolum impedit Matrimonium contrahendum, ſed dirimit contractum. 43
Regula 2. Ordo ſacer eſt impedimentum dirimens Matrimonium. ib.
Regula 3. Matrimonium contrahere non licet Monachis, vel Monialibus, per vim, & metum Profeſſis, aut ante legitimam ætatem, aut qui in Conventibus ad probandos Novitios deſignatis Probationis annum non explerunt: niſi intra quinquennium reclamaverint, ac eorum Profeſſio irrita declarata ſit ſecundum formam a Conc. Trid. præſcriptam. Eorumque Profeſſio qualiſcunque Matrimonium dirimit. ib.
Regula 4. Qui contraxit Matrimonium poſt Votum ſimplex, illud conſummare non poteſt abſque peccato mortali, niſi Diſpenſationem obtinuerit: poſtquam autem conſummatum eſt, debitum reddere tenetur conjugi exigenti, ſed exigere non poteſt ſine lethali peccato, donec obtenta Diſpenſatione fuerit Voti Vinculo ſolutus. ibid.
Regula 5. Qui Votum ſimplex Caſtitatis, non vero Religionis ante Matrimonium emiſit, non tenetur ingredi Monaſterium ante Matrimonii conſummationem. 44
Regula 6. Simplicis Voti Continentiæ ante Matrimonium emiſſi reus, tenetur mortua uxore continentiam omnino ſervare. Si vero Voto Religionis ſit obſtrictus, Religionem ingredi tenetur. ib.
Regula 7. Conjuges, qui continentiam vel ad tempus, vel in perpetuum mutuo conſenſu voverunt, quamdiu Voto ſunt adſtricti, conjugale debitum nec exigere poſſunt, nec reddere: immo ſi alter violato Voto debitum exigat, reddere alter non poteſt. ib.
Regula 8. Si Conjugum alter poſt contractum Matrimonium abſque alterius conſenſu continentiam voveat, & gravis peccati reus eſt, & Voto nihilominus obſtrictus: quare debitum exigere non poteſt, ſed reddere tenetur exigenti. ib.
Regula 9. Vota continentiæ perpetuæ conjugibus mutuo etiam conſenſu facienda, ſuadere nunquam, vix, ac ne vix quidem permittere debent Confeſſarii, niſi ambo, aut alter Monaſterium ingrediatur, cum alterius conſenſu in ſcriptis conceſſo coram Epiſcopo, aut ejus Vicario Generali, aut certe habitatione ſint ita diſtincti, eaque ætate, ac virtute, ut nullum incontinentiæ periculum metuendum ſit. 45
Regula 10. Probabilius eſt, conjugem, qui alteri conjugi licentiam dedit vovendi continentiam, ipſam revocare non poſſe, poſtquam Votum emiſit. ib.
Regula 11. Nemo conjugatus abſque conſenſu uxoris, & niſi illa continentiam voveat, legitime poteſt ad ſacrum Ordinem promoveri. ib.
Regula 12. Uxorem, quæ viri Ordinationi non præbuiſſet aſſenſum, continentiam perpetuam ſervare deceret, ſed eam vovere, aut ſervare non teneretur. ib.
Art. V. De Impedimento Cognationis. ib.
Regulæ Praxim ſpectantes. 47
Regula 1. In linea recta aſcendentium, & deſcendentium tot ſunt gradus, quot ſunt perſonæ, una dempta, videlicet dempto ſtipite, a quo computatio initium habet. ibid.
Regula 2. In linea collateralium æquali, quoto gradu duæ perſonæ diſtant a communi ſtipite, eodem gradu a ſe mutuo diſtant. ib.
Regula 3. In linea collateralium inæquali, eo gradu a ſe mutuo diſtant perſonæ, quo gradu diſtat remotior a communi ſtipite. ib.
Regula 4. Secundum hodiernam Eccleſiæ Diſciplinam, Conſanguinitas collateralium Matrimonium impedit uſque ad quartum gradum incluſive. Idemque de affinitate judicium eſto. 48
Regula 5. Contracta in gradibus prohibitis Matrimonia adeo ſunt irrita, ut nullo annorum numero defendi poſſint, & convaleſcere. ib.
Regula 6. Infideles in ſecundo, tertio, vel quarto Conſanguinitatis gradu conjuncti, ſi convertantur ad fidem, non ſunt ſeparandi, & eorum proles eſt legitima. ib.
Regula 7. & 8. De cognationis legalis impedimento. ib.
Regula 9. 10. 11. 12. & 13. De cognationis ſpiritualis impedimento. ib. & ſeq.
Art. VI. De impedimento Affinitatis. 49
Regulæ Praxim ſpectantes. ib.
Regula 1. Affinitas, ſicut & Conſanguinitas Matrimonium inter aſcendentes, & deſcendentes in quocunque gradu lineæ rectæ impedit, ac dirimit. ib.
Regula 2. Affinitas in linea collaterali Matrimonium impedit, ac dirimit uſque ad quartum gradum incluſive. ibid.
Regula 3. Quoto gradu conſanguinitatis attinet mihi vir, eodem gradu affinitatis attinet mihi uxor. ib.
Regula 6. Inter Conſanguineos uxoris, & viri nulla intercedit affinitas, propter quam inter eos Matrimonium debeat impediri. ib.
Regula 5. Affinitas ex illicita copula Matrimonium infra ſecundum gradum contractum non dirimit, nec impedit. ib.
Regula 6. Qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ in primo, vel ſecundo gradu, debitum petere non poteſt, reddere tamen tenetur. ib.
Regula 7. Subſequens Affinitas non dirimit Matrimonium, ſed nec præcedens, niſi legitime probata. ib.
Regula 8. Ex hoc, quod unus frater ab una ſororum, quam in Matrimonium duxit, jure ſeparetur propter impedimentum conſanguinitatis, vel affinitatis, alterum fratrem ab altera ſorore, quam pariter duxit uxorem, propterea ſeparari minime neceſſe eſt. ib.
Regula 9. Qui bona fide in facie Eccleſiæ Matrimonium contraxerunt, ea durante non peccant, ſi affectu conjugali cohabitent, & Matrimonii Jure utantur: verum cognito Impedimento continere debent, donec Diſpenſationem impetraverint. 51
Regula 10. Non facile ſunt audiendi, qui Matrimonium in facie Eccleſiæ ſecundum formam Tridentini Concilii contractum accuſare, ſeu impedimenta dirimentia conjugatis objicere volunt. ib.
Regula 11. Qui ſcientes contrahunt in gradu prohibito conſanguinitatis, vel affinitatis, in Excommunicationem latæ Sententiæ incurrunt. ib.
Regula 12. Parochi vel Confeſſarii, qui occulta inter Conjuges, vel Sponſos Impedimenta noverunt, magna prudentia his in caſibus gerere ſe debent, ad ſalutem animarum procurandam, & ſcandalum avertendum. ib.
Art. VII. De Impedimento Criminis. ib.
Regula 1. Homicidium cum adulterio conjunctum, Matrimonium cum adultera, vel adultero contrahendum impedit, contractum dirimit, etiamſi alteruter contrahentium non ſit homicidii conſcius. ib.
Regula 2. Occiſio unius conjugum ex alterius cum tertia perſona Matrimonium ejus ambiente conſpiratione, nullo etiam interveniente adulterio, eſt Impedimentum dirimens Matrimonium inter ejuſmodi perſonas. 52
Regula 3. Si mors alteri conjugi fuerit illata, non cauſſa contrahendi cum ejus conjuge, ſed alio fine, vel ob aliam cauſſam, homicidium hujuſmodi Matrimonium conjugis ſuperſtitis cum occiſore non dirimit. ib.

Regula

Regula 4. Ratihabitio occiſionis ab alio factæ, etiam ab adultero, abſque conjugis ſuperſtitis mandato, aut conſilio, Matrimonium ab illis contractum non dirimit. 52.
Regula 5. Impedimentum dirimens non oritur, ſi quis ſuam, vel alterjus conjugem occidit, ut poſſit contrahere Matrimonium cum alia, quæ homicidii particeps non fuit, & quam adulterio non polluit. ib.
Regula 6. Adulterium, ad quod Matrimonium vivente adhuc alterius conjuge de facto contractum, impedit, ac dirimit Matrimonium cum adultero, vel adultera, etiam poſt mortem prioris conjugis. ib.
Regula 7. Matrimonium cum fœmina conjugata, vivente adhuc, & ſuperſtite primo conjuge contractum, tunc tantum impedit, ac dirimit Matrimonium poſt primi conjugis mortem inter adulteros initum, cum uterque, vir ſcilicet, ac mulier ſciunt ſe verum adulterium committere. ib.
Regula 8. Si primum Matrimonium ipſo jure irritum erat, alterum ante illius diſſolutionem contractum ratum eſt. 53.
Regula 9. Adulterium cum fide data de contrahendo Matrimonio cum adultera, vel adultero, poſtquam alter conjux obierit, eſt Impedimentum dirimens Matrimonium inter virum, & mulierem adulteram poſtea contractum. ib.
Regula 10. Qui conjuge vivente dedit fidem alteri de Matrimonio cum ipſa contrahendo, nec tamen ipſa ante fidem datam cognovit, gravis quidem peccati reus eſt: non tamen irritum eſt Matrimonium cum ea contractum, cui fidem ſuperſtite priori conjuge obſtrinxerat. ib.
Regula 11. ib.
Regula 12. Solum Adulterium non eſt Impedimentum dirimens Matrimonium poſt mortem conjugis contractum. ib.
Art. VIII. De cultus Diſparitate. ib.
Regulæ praxim ſpectantes. 54
Regula 1. Cum Infidelibus, ubi Conjugum alter ad Fidem Chriſtianam convertitur, & Baptiſmum ſuſcepit, non dirimitur propterea Matrimonium. ib.
Regula 2. Conjux ad Fidem Chriſtianam converſus, & Baptiſmo initiatus, dimittere poteſt Infidelem in infidelitate pertinacem, quamvis cum ipſo pacifice cohabitare velit: dimittere tamen non tenetur. ib.
Regula 3. Non expedit diſceſſio Fidelis Conjugis ab Infideli pacifice cohabitare volente. ib.
Regula 4. Si conjux Infidelis, vel nullo modo cum Fideli cohabitare velit, vel non ſine contumelia Creatoris, vel nonniſi eo animo, & ea conditione, ut ipſum pertrahat ad mortale peccatum, Fidelis non ſolum deſerere poteſt Infidelem, ſed etiam alterum matrimonium contrahere. 55
Regula 5. Matrimonii vinculum non ſolvitur, niſi cum fidelis Conjux aliud matrimonium contrahit, infideli ob cauſſas mox expoſitas dimiſſo. ib.
Regula 6. Si Conjux infidelis tandem convertatur, poſtquam Fidelis aliud matrimonium contraxit, illi concedi poteſt, ut alteri nubat. ib.
Regula 7. Conjugum altero in infidelitate pertinaci, filii minores Conjugi fideli dari debent. ib.
Regula 8. Catholicorum cum Hæreticis conjugia illicita ſunt, nec poſſunt abſque gravi peccato contrahi. ib.
Regula 9. Catholicorum cum Hæreticis Matrimonia non ſunt irrita. 56
Regula 10. Conſuetudo Regionum, in quibus Catholici cum Hæreticis permixti ſunt, & paſſim cum illis matrimonio junguntur, ita contrahentes a peccato gravi non excuſat, niſi Diſpenſationem a Summo Pontifice juſtis de cauſſis obtinuerint, omnemque ſubverſionis abſit periculum, & Catholicæ liberorum inſtitutioni provideatur. ib.
Art. IX. De impedimento Ligaminis. 57
Regulæ Praxim ſpectantes ſcilicet. ib.
Regula 1. Si quis vir cum aliena uxore, legitimo ejus marito ſuperſtite, vel mulier cum alieno viro, legitima ejus uxore vivente, matrimonium contraxerit, ad priores conjuges redire compellendi ſunt, poſteriuſque illud matrimonium irritum eſt, quamvis ſit carnali copula conſummatum, & prior uxor cognita non fuerit. ib.
Regula 2. Appellans in cauſſa nullitatis matrimonii contrahere poteſt, donec judex Eccleſiaſticus, cauſſa cognita, lataque ſententia, matrimonium irritum pronuntiaverit. ibid.
Regula 3. Mulier cujus maritus ſeptennio, decennio, aut etiam longiori quovis tempore abſens fuerit, nubere alteri non poteſt, donec de illius morte certis documentis conſtet. ib.
Regula 4. 5. ib.
Regula 6. ib.
Art. X. De juſtitia publicæ Honeſtatis. 58
Regulæ Praxim ſpectantes. ib.
Regula 1. Impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis ex Sponſalibus invalidis hodie non oritur, neque ultra primum gradum porrigitur. ib.
Regula 2. Publicæ honeſtatis impedimentum morte non tollitur. ib.
Regula 3. Ex Sponſalibus ab initio validis, ſed poſtea mutuo conſenſu diſſolutis oritur Impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis. ib.
Regula 4. Impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis oritur ex matrimonio rato, non conſummato, & in ea hypotheſi ad quartum gradum extenditur. ib.
Regula 5. ib.
Regula 6. Ex matrimonio irrito ratione conſanguinitatis, affinitatis, impotentiæ, voti, &c. ſed tamen ſecundum formam Concilii Tridentini contracto, oritur impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis. ib.
Art. XI. De impedimento impotentiæ. 59
Regulæ praxim ſpectantes. ib.
Regula 1. Impotentia perpetua ipſo naturæ jure impedimentum eſt matrimonium dirimens. ib.
Regula 2. Qui perpetua laborat impotentia, manet abſque ſpe conjugii, alius nubere poteſt, cui vult, in Domino. ib.
Regula 3. Impotentia perpetua matrimonium dirimit, ſive alteri conjugi cognita ſit, ſive incognita. ib.
Regula 4. ib.
Regula 5. Impotentia matrimonium ſecuta ipſum non dirimit. 60
Regula 6. Nullam impotentiam reſpectivam ex cauſſa naturali procedentem, matrimonium dirimere cenſent S. Thomas, aliique Theologi nonnulli. Opinio tamen contraria in Foro Eccleſiaſtico prævaluit. ib.
Regula 7. Impotentia perpetua judicari non debet, quæ per opus humanum abſque gravi corporis periculo removeri poteſt. ib.
Regula 8. ib.
Regula 9. Si perpetuitas naturalis impotentiæ ſignis evidentibus, aut legitimis documentis certo conſtet, ſtatim vir, & mulier ſeparandi ſunt: at ſi certa probatio ex tempore non ſuppetat, triennii tempus ad experiendum ſtatuit Eccleſia, &c. ib.
Regula 10. Congreſſus, & inſpectio media ſunt ad probandam impotentiam minus convenientia, & plerunque incerta. ib.
Regula 11. Cum matrimonium ob impotentiam accuſatur, ſi vir a ſe cognitam uxorem ſuam contendat, mulier neget, viro affirmanti, ac juranti credendum eſt, & ſecundum eum pronuntiandum. ib.
Regula 12. Si mulier virum arguat mendacii, ac perjurii, ſeque virginem per experimentum juratarum Matronarum probare velit, inſpectio decerni poteſt. 61
Regula 13. Si vir litem de Matrimonio moveat, & coram judice affirmet ſe non poſſe cognoſcere uxorem, mulier vero ſe cognitam fuiſſe conteſtetur, ſi aliæ probationes pro viro non ſuppetant, mulieri aſſerenti fides potius adhibenda eſt, & in favorem matrimonii ferenda eſt Sententia. ib.
Regula 14. Impotentia ex maleficio proveniens non prius matrimonium dirimit, quam poſt triennii cohabitationem juraverint conjuges matrimonium conſummari non potuiſſe. ib.
Regula 15. Maleficium, quod humano opere, & Eccleſiæ Precibus, ac Exorciſmis removeri non poteſt, perpetuum cenſetur: quod ubi compertum fuerit, Matrimonium ſolvitur. ib.
Regula 16. ib.
Regula 17. Soluto judicis Eccleſiaſtici Sententia matrimonio ob frigiditatem, ſi conjugium alterum contraxerit, qui copulæ aptus erat, & interim alter, qui judicatus eſt impotens, ex poſt facto potens deprehendatur, prius matrimonium redintegrandum eſt, poſterius diſſolvendum. ib.
Regula 17. Soluto matrimonio ob impotentiam ex maleficio provenientem, ſi maleficium univerſale fuerit, & abſolutam impotentiam judex Eccleſiaſticus pronuntiaverit, poſtea vero probet eventus maleficium perpetuum non fuiſſe, prius matrimonium redintegrandum eſt. Si autem particulare maleficium fuerit, & impotentia reſpectiva duntaxat, conjugium poſterius initum ſubſiſtit, nec ad primum datur regreſſus. ib.
Regula 19. Matrimonia impuberum irrita ſunt, &c. 62
Art. XII. De Raptu. ib.
Regulæ praxim ſpectantes. ib.
Regula 1. Raptus eſt impedimentum dirimens matrimonium contractum, dum puella in poteſtate Raptoris eſt. ibid.
Regula 2. ib.
Art. XIII. De Diſpenſationibus circa impedimenta matrimonii. ibid.
Regulæ praxim ſpectantes. ib.
Regula 1. Diſpenſationes abſque legitima cauſſa poſtulari, vel concedi non debent: alioquin graviter peccat, & qui poſtulat, & qui concedit. ibid.
Regula 2. Optat Eccleſia, ut nunquam diſpenſetur in ſecundo gradu, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſſam. 63
Regula 3. In gradibus prohibitis affinitatis facilius diſpenſatur; quam in gradibus conſanguinitatis. 63
Regula 4. Qui matrimonium intra gradus prohibitos ſciens contraxerit, vel ſollemnitates requiſitas neglexerit, diſpenſatione indignus eſt, & Diſpenſatio abſque circumſtantiarum illarum expoſitione impetrata, nullius eſt roboris, atque irritum, & nullum matrimonium, quod ex vi illius contrahitur. Idem eſto judicium de iis, qui copulam carnalem conſummaverint ſpe Diſpenſationis facilius obtinendæ. ib.
Regula 5. 6. & 7. ib.
Regula 8. Diſpenſatio ſubreptitia omnino invalida eſt, ac irritum, quod ex vi illius contrahitur, matrimonium. 64.
Regula 9. Cum vir, & mulier in ſecundo, & tertio, vel in tertio, & quarto conſanguinitatis, aut affinitatis gradu ſunt conjuncti, ad legitimam Diſpenſationem obtinendam remotiorem gradum exponere ſufficit. ib.
Regula 10. Epiſcopi certis in caſibus diſpenſare poſſunt in impedimentis matrimonium dirimentibus. ib.
Regula 11. Cum de contrahendo matrimonio agitur, vel publicum impedimentum eſt, diſpenſare non poſſunt Epiſcopi, niſi poteſtatem diſpenſandi urgente neceſſitate a Summo Pontifice obtinuerint. 65
Regula 12. Epiſcopos nunquam poſſe diſpenſare in tertio conſanguinitatis, vel affinitatis gradu, immo nec in quarto de contrahendo videtur. ib.
Regula 13. 14. & 15. ib.
Regula 16. Diſpenſare nunquam poſſunt Epiſcopi in cognationis ſpiritualis impedimento. ib.
Regula 17. 66
Regula 18. Officiales, ad quos Mandatum Apoſtolicum de Diſpenſando dirigitur, cujuſvis conſuetudinis prætextu aliquid exigere, aut recipere tuta conſcientia non poſſunt ab iis, quibuſcum Sedis Apoſtolicæ nomine diſpenſant. ib.
Cap. V. De Conjugum officiis, uſuque matrimonii. ib.
Regula 1. 68
Regula 2. Uſus matrimonii non eſt inculpabilis, niſi fiat cauſſa prolis procreandæ, vel debiti reddendi. ib.
Regula 3. 69
Regula 4. & 5. ib. & ſeq.
Regula 6. Opus conjugale ita frequenter intempeſtive exercere, ut impediat tempora orationi debita, gravius quidem peccatum eſt, quam ſi aliis temporibus ob ſolam delectationem carnalem debitum exigeretur, non tamen eſt mortale peccatum. 70
Regula 7. ib.
Regula 8. Congreſſus cum uxore gravida peccatum eſt, & mortale quidem, ſi periculum ſit perdendi fœtum, tametſi nondum animatum: alias vero veniale. ib.
Regula 9. Illicita eſt petitio conjugalis debiti tempore infirmitatis menſtruæ, non tamen ita certum eſt, an reddere ſit illicitum, ſi conjux alter pertinaciter petat, & periculum peccati gravioris illi ex repulſa timeatur. 71
Regula 10. Uſus matrimonii tempore puerperii illicitus eſt. ibid.
Regula 11. Ad conjugale debitum ſibi mutuo reddendum conjuges obligantur. ib.
Regula 12. Conjugale debitum petenti negare juſta cauſſa, lethale peccatum eſt. 72
Regula 13. Adultero conjugi debitum reddere conjux alter non tenetur. ibid.
Regula 14. Reddere debitum conjux non tenetur cum detrimento ſuæ valetudinis. ibid.
Regula 15. ib.
Regula 16. ib.
Regula 17. Chriſtianas mulieres adhortari operæ pretium eſt, ut filios ſuos propriis lactent uberibus, non alienis mulieribus tradant. ib.
Regula 18. Religioſe ſervanda conſuetudo eſt, quam Fidelium pietas introduxit, ut mulieres poſt partum Eccleſiæ ſe ſiſtant, ſollemnibus precibus Deo commendandæ, & gratias acturæ. ib.
Cap. 6. De Divortio. 73
Regula 1. Alterius conjugum Adulterium eſt legitima Divortii cauſſa. ib.
Regula 2. Uxorem adulteram viro dimittere non licet, ſi reus ipſe ſit adulterii. ib.
Regula 3. Propter adulterium vir dimittere non poteſt uxorem, quam proſtituit. ib.
Regula 4. Vir uxorem ſuam dimittere non poteſt, quæ ipſum mortuum probabiliter credens propter longam ejus abſentiam, nupſit alteri, & de ejus vita certior facta, relictis adulterinis complexibus, ad eum reverti voluit. ibid.
Regula 5. Uxorem, quæ fraudulenter cognita eſt ab aliquo ſub ſpecie viri lectum ſubintrante, viro dimittere non licet. ib.
Regula 6. Uxorem dimittere vir non poteſt, ſi vi oppreſſa fuerit. ibid.
Regula 7. Uxorem adulteram viro dimittere non licet, ſi eam poſt adulterium perpetratum receperit, carnaliterque cognoverit. ib.
Regula 8. Vir uxorem adulteram ex livore, & ultionis libidine dimittens, proculdubio peccat. ib.
Regula 9. Vir uxorem adulteram dimittere tenetur, ſi pœnitentiam non egerit. ib.
Regula 10. Vir uxorem adulteram, pœnitentem, & emendatam recipere poteſt, Chriſtianæque pietati conveniens eſt, ut recipiat, ſed non tenetur. 74
Regula 11. Vir proprio judicio uxorem adulteram dimittere non poteſt: ſed Eccleſiaſtici Judicis Sententia Divortium decerni debet. ib.
Regula 12. Mulieres adulteræ, quas mariti ad meliorem frugem converſas recipere noluerint, in monaſteriis ad perpetuam pœnitentiam agendam ſunt collocandæ. ib.
Regula 13. Par jus eſt viri, & uxoris in cauſſa Divortii, adeo ut uxor non minus dimittere poſſit virum adulterum, quam vir uxorem. ib.
Regula 14. Uxor a viro dimiſſa propter adulterium ad eum redire tenetur, ſi revocata fuerit. 75
Regula 15. Vir cogi non poteſt ad recipiendam uxorem adulteram, quamvis ipſe adulterium, poſt Divortii Sententiam ab Eccleſiaſtico Judice latam, commiſerit. ib.
Regula 16. Vir occulti adulterii reus Divortium ab uxore, cujus publicum adulterium eſt, ſine peccato petere non poteſt, & dimiſſam, Judicis licet Eccleſiaſtici Sententia, recipere tenetur, ac maritali affectu tractare. ib.
Regula 17. Divortium peti, decerni, ac fieri poteſt ob lapſum alterius conjugum in Hæreſim, vel Apoſtaſiam. ibidem.
Regula 18. Juſta Divortii cauſſa eſt, ſi conjugum alter alterum inſtigat ad mortale peccatum, nec admonitus deſiſtit. ib.
Regula 19. Ob unius conjugum crimina, ex quibus alteri nullum probabiliter imminet animæ, corporiſve periculum, Divortium fieri non poteſt. ib.
Regula 20. Sævitia conjugis juſta Divortii cauſſa eſt, necnon furor ita vehemens, ut conjux alter cohabitando vitæ diſcrimen ſubeat. ib.
Regula 21. Si Divortii Sententiam per errorem latam compertum fuerit, conjux, qui illam obtinuit, reconciliari tenetur conjugi, & affectu conjugali cohabitare. ibidem.
Cap. VII. De Secundis Nuptiis. ib.
Regulæ Praxim ſpectantes. 76
Regula 1. Sacerdos ſecundas Nuptias benedicens, ubi præſertim mulier ſecundo nubit, ipſo Jure ab Officio, & Beneficio eſt ſuſpenſus. ib.
Regula 2. Vidua intra annum luctus ad ſecundas Nuptias convolans nulla notatur infamia. ib.
Regula 3. Graviter peccant, qui publicis ludibriis *Charivary* vulgo nuncupatis, ſecundo nubentibus inſultant. ibidem.
Cap. VIII. De Comparatione matrimonii cum Virginum, & Continentium ſtatu. ib.
Regulæ Praxim ſpectantes. 77
Regula 1. Viduis ſuadendum eſt; ut in ſtatu Viduitatis maneant; a ſecundis tamen Nuptiis non ſunt prohibendæ. ib.
Regula 2. Non ſola Caſtitas corporis, ſed magna & uberrima Diſciplina virtutis, Viduam Chriſtianam commendare debet. ibid.
Regula 3. Viduæ Chriſtianæ bonæ famæ curam gerere debent, non liberiori converſatione, pravis ſuſpicionibus, & ignominioſis rumoribus occaſionem præbere. 78.

LIBER III.

DE PECCATIS, ET VIRTUTIBUS.

TRACTATUS PRIMUS.

De Peccatis. 79
CAput I. De Peccati definitione, & diviſione. ib.
Art. I. Peccati diviſio in originale, & actuale, & originalis definitio, ac propagatio explicatur. ib.
Beata Virgo immunis fuit ab originali peccato ſecundum piam maximæ partis Fidelium opinionem, cui favet Eccleſia. 81
Art. II. Quid ſit peccatum actuale. 82
Art. III. Deum non eſſe Auctorem peccati, Dogma Fidei eſt. 83
Art. IV. Explicatur diviſio peccati actualis in mortale, & veniale. 84
Art. V. Veniale peccatum a mortali ſuapte natura, non ex ſola relatione ad miſericordiam Dei illud facile condonantis, diſtingui oſtenditur. 85
Art. VI Peccatum actuale aliud commiſſionis, aliud omiſſionis. 86
Art. VII. Peccata quædam ſpiritualia ſunt, alia carnalia. ib.
Art. VIII. Peccatum aliud eſt in Deum, aliud in ſeipſum, aliud

aliud in proximum. 88
Art. IX. Peccatum aliud cordis, aliud oris, aliud operis eſt. ibid.
Art. X. Peccata quædam ſunt ex ignorantia, quædam ex cupiditate, ſive infirmitate, alia ex malitia. ibid.
Art. XI Peccati diviſio in ſeptem Vitia Capitalia. 91
Art. XII. De Peccatis in Spir. Sanctum. 92
Cap. II. De peccatorum gravitate. 93
Cap. III. De effectibus peccati. ibid.
Macula peccati. ibid.
Peccatum mors animæ. 94
Animæ ſeparatio a Deo per peccatum. ibid.
Reatus pœnæ. ibid.
Pœna æterna peccato mortali debita. 95
Pœna damnatorum duplex. ib.
Pœna temporalis peccato veniali debita, vel hic, vel in Purgatorio luenda. 96
Conſcientiæ ſtimuli. ibid.
Unum peccatum pœna alterius peccati. 97
Cap. IV. De Regulis generalibus ad peccata cognoſcenda, & dijudicanda neceſſariis. ibid.
Art. Unicus. Regula Morum, quibus velut Principiis nititur Moralis Chriſtiana. ib.
Regula 1. Ad Divinam Legem in primis attendendum eſt, ut rectum de peccatis judicium feratur. ib.
Regula 2. In rebus Moralibus ſtandum eſt judicio Conſcientiæ ad Divinam Legem compoſitæ. 98
Regula 3. Quiſquis agit contra Conſcientiam, etiam erroneam vel dubiam, peccat. ibid.
Regula 4. Cum error diſcuti, ac vinci poteſt, Conſcientiam erroneam deponere oportet, & contrarium ejus, quod ipſa dictabat, operari. ibid.
Regula 5. Cum error Conſcientiæ eſt invincibilis, non peccat agens ſecundum conſcientiam erroneam, immo ſecundum illam agendum eſt. ibid.
Regula 6. Si conſcientia errans opus aliquod lethale peccatum eſſe dictet, quod nullum, aut veniale duntaxat peccatum eſt, reus erit peccati mortalis, qui contra illam aget. 99
Regula 7. Errantis Conſcientiæ judicium præcepto Superioris anteponendum eſt, ſi error diſpelli, ſuperari, ac deponi non poſſit. ibid.
Regula 8. Ut Conſcientia erronea legitime deponatur, proindeque obligare ceſſet, neceſſe eſt, ut ratione, vel auctoritate convictus homo contrarium judicet ejus, quod antea judicaverat, &c. ib.
Regula 9. Quamvis ſperni debeant ſcrupuli, quando meros ſcrupulos eſſe compertum eſt: contra Conſcientiam tamen ex ſcrupulis ortam agere non licet, niſi prius error deponatur. ibid.
Regula 10. Septem ſunt Regulæ, quarum adminiculo Conſcientia ſcrupuloſa deponi poteſt, & debet, ex S. Antonino. ibid.
Regula 11. Non ſpiritualibus ſolum, ſed corporalibus interdum remediis ſcrupuloſorum hominum quies, & tranquillitas procuranda eſt. 100
Regula 12. Trepidare ne forte Deo diſpliceat, quod a nobis rectum exiſtimatur, non eſt ſcrupuloſitatis indicium, ſed juſtæ cautionis officium. ibid.
Regula 13. Cum duæ opiniones probabiles concurrunt in materia Morum: quarum altera favet legi contra libertatem, altera libertati contra legem, nefas eſt, & illicitum eam amplecti, & ſecundum illam agere, quæ ſtat pro libertate, rejecta altera, quæ legi conſona eſt, ac proinde probabilior. ib.
Regula 14. Extrinſeca Probabilitas ex unius, vel plurimorum Scripturorum auctoritate petita, opinioni morali ſecuritatem conciliare non poteſt. 102
Regula 15. Morem Regulæ ex Scriptura, & Traditione, non ex ſolis hominum opinionibus depromendæ ſunt. 103
Regula 16. Doctrina Morum a Veteribus, & Sanctis, magis quam a Recentioribus Auctoribus petenda eſt. 104
Regula 17. In dubiis tutior pars eſt eligenda. 105
Regula 18. Tutiorem opinionem ſequi non tenemur, cum oppoſita ſententia verior, & probabilior eſt. ib.
Regula 19. Cum utraque opinio judicatur æque probabilis, tutior neceſſario eligenda eſt. 106
Regula 20. Cum ex duabus opinionibus oppoſitis, æque probabilibus, certum, & exploratum non eſt, quæ ſit tutior, ſervandæ ſunt Regulæ a Jure præſcriptæ. ibid.
Regula 21. In Moralium Quæſtionum ſolutione maxima ſacrorum Canonum habenda eſt ratio. ibid.
Regula 22. Sacroſancti Canones qualibet deſuetudine abrogari non poſſunt univerſi & ſinguli. 107
Regula 23. Si gravis aliqua Quæſtio emergat circa Morum Diſciplinam, quæ ob ſui novitatem, obſcuritatem, difficultatem ſolvi a Theologis non poſſit, roganda eſt Epiſcoporum, præſertimque Romani Pontificis Sententia. ibid.
Regula 24. Cum Scripturæ Sacræ, Patrum, ſacrorum Canonum auctoritate Quæſtiones Morales ſolvi non poſſunt, ea ſequenda eſt opinio, quæ melioribus rationibus nititur, & ā Theologis numero, doctrina, pietate præſtantioribus aſſeritur. 108
Regula 25. Non licet Medico in Medicinæ praxi minus probabilem opinionem ſequi, præbendo medicamenta, quæ probabilius nocitura ſunt ægroto, quam profutura. ibid.
Regula 26. Non licet Judici minus probabilem opinionem ſequi, poſthabita probabiliori, ac ferre Sententiam in favorem partis, pro qua militant levioris momenti rationes adverſus illam, pro qua validiores proferuntur. ibid.
Regula 27. Princeps, & Reſpublica minus probabilem opinionem licite ſequi non poſſunt in bello indicendo. 109
Regula 28. In Sacramentorum Adminiſtratione ſequi non licet minus probabilem opinionem relicta probabiliori. ibid.
Regula 29. In Adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, non licet Sacerdoti minus probabilem opinionem ſequi relicta probabiliore, & tutiore: nec tenetur judicium ſuum accommodare opinioni minus probabili Pœnitentis. ibid.
Regula 30. Non licet Theologo conſilium dare ſecundum opinionem, quæ videtur ipſi minus probabilis, & minus tuta. ibid.
Regula 31. Non licet varios adire Doctores, ſeu Caſuum Arbitros ea intentione, ut ex eorum opinionibus ea eligatur, non quæ probabilior, & tutior, ſed quæ commodior viſa fuerit. ibid.
Regula 32. Peccatum ex genere veniale, fieri poteſt mortale ex affectu, & diſpoſitione peccantis: & ſimiliter mortale ex genere, interdum veniale eſſe poteſt. 110
Regula 33. Peccata, quæ in Scriptura Sacra dicuntur execranda, Deo exoſa, excludere a Regno Dei, eſſe digna morte, aut quibus dicitur, VÆ, mortalia ſunt: quæ vero verbis mitioribus notantur, vel reprehenduntur, ſunt venialia. ib.
Regula 34. Peccata mortalia cenſenda ſunt, quæ vel a SS. Patribus, vel a Theologis doctrina, & pietate inſignibus unanimi conſenſu, mortalia cenſentur, & aſſeruerunt: Venialia vero, quæ ab iiſdem venialium loco, & numero habentur. 111
Regula 35. Naturalis etiam ratio plurimum conducit ad judicandum, quæ mortalia, quæ venialia peccata ſint. ibid.
Regula 36. Quædam ſunt peccata, de quibus accurate, & certo judicari non poteſt an mortalia, an venialia tantum peccata ſint: De quibus proinde non eſt audacter pronuntiandum: hoc mortale, iſtud veniale tantum peccatum eſt, niſi Scripturæ Sacræ, vel Sanctorum, aut Eccleſiæ Auctoritate fulciatur. ibid.
Regula 37. In judicio de mortalibus, & venialibus peccatis ferendo non eſt habenda ratio conſuetudinis, ſed Legis Dei, vel Legum Eccleſiaſticarum, &c. 112
Regula 38. ibid.
Regula 39. Nulla circumſtantia peccatum ex genere ſuo veniale ad mortalis peccati genus transferre poteſt, ſi maneat in circumſtantiarum ordine. ibid.
Regula 40. Diuturnitas non eſt circumſtantia trahens actum moralem ad aliud genus peccati, ſimiliter nec frequentia, vel aſſiduitas, niſi ex accidenti, & ratione alicujus deformitatis adventitiæ. ibid.
Regula 41. Quæcumque peccata contra diverſa Præcepta committuntur, non ideo diverſa ſunt genere. 113
Regula 42. Quando plura Præcepta ſingularem, ac diſtinctam habent cum recta ratione convenientiam, ita ut actum qui præcipitur, ad virtutem ſpecie diverſam transferant, peccata, quæ præceptis illis opponuntur, diverſæ ſunt ſpeciei, &c. ibid.
Regula 43. In iis, quæ non ſunt mala, niſi quia prohibita lege aliqua poſitiva, peccata, quæ contra diverſa Præcepta committuntur, ſpecie diverſa ſunt. ibid.
Regula 44. Diſtincta ſunt numero peccata, quæ circa objecta numero diſtincta verſantur: niſi objecta illa ſe habeant ad modum unius. ibid.
Regula 45. Voluntas peccati cum actu exteriori conjuncta unum numero peccatum eſt: Voluntas autem ab actu exteriori ſeparata eſt diſtinctum numero peccatum. ibid.
Regula 46. Voluntas perfecta, & efficax, cui ſola facultas, aut opportunitas operis deeſt, non minus peccatum eſt, quam ſi cum opere externo conjuncta eſſet. 114
Regula 47. Eventus ſequens præcogitatus, v. g. ſcandalum, aut damnum proximi, aut ipſius peccantis, ſi in pluribus, & per ſe ſequatur; operis externi malitiam auget. 115
Regula 48. Sola cogitatio moroſa, ſeu complacentia, & delectatio de re, quæ mortale peccatum eſt, ut cogitata, etiam ſine animo perficiendi opus externum peccati, mortale peccatum eſt, niſi delectatio comprimatur, & prava cogitatio repellatur, ſtatim atque ratio periculum animadvertit, vel animadvertere poteſt. ibid.
Regula 49. Qui peccati mortalis a ſe, vel ab alio committendi, aut commiſſi cogitatione, aut recordatione animum

mum cum voluptate paſcit, mortalis peccati reus eſt. 116
Regula 50. Qui delectatur cogitatioois operis quod licitum olim ipſi fuit, aut aliquando licitum erit: ſed tamen habita præſentis ſtatus ratione illicitum eſt, & mortale, peccatum lethale committit. ib.
Regula 51. Conſenſus in actum peccati procedit a ratione ſuperiore deliberante, & judicante. ib.
Regula 52. ibid.
Regula 53. Propoſitum perficiendi opus externum peccati ſub iis conditionibus, quibus poſitis nihilominus adhuc mortale peccatum eſſet, mortale peccatum eſt. ibid.
Regula 54. Mortalis peccati reus eſt, qui optat ut furtum, fornicatio, vindicta, aut alia, quæ ſunt per ſe mala, divina lege prohibita non ſint: ſive, ut ea impune committere liceat. ibid.
Regula 55. Sola malitia intentionis ſufficit ad malitiam voluntatis, & ideo quantum mala eſt intentio, tantum etiam mala eſt voluntas. ibid.
Regula 56. In his, quæ per ſe mala ſunt, bona intentio peccatum non excuſat ex toto; quamvis interdum in eodem genere levius efficiat. ibid.
Regula 57. Omne opus, quod virtuali ſaltem intentione ad Deum non refertur, malum eſt. 117
Regula 58. Omne opus deliberatum, quatenus in individo ſpectatur, ſive quatenus exercetur, bonum, vel malum eſt, nullum omnino indifferens. ib.
Regula 59. Peccata ſpiritualia, ceteris paribus, graviora ſunt peccctis carnalibus, quamvis iſta ſint majoris infamiæ. 118
Regula 60. Peccatum eſt gravius ex conditione perſonæ, in quam peccatur. ibid.
Regula 61. Alienorum peccatorum pluribus modis participes eſſe poſſumus. 119
Regula 62. Peccata ex ſubreptione provenientia propter infirmitatem humanæ naturæ minus imputantur illis, qui virtute ſunt præſtantiores. ibid.
Regula 63. Peccata ex deliberatione commiſſa tanto graviora ſunt, quanto perſona peccans major eſt. 120
Regula 64. Graviora ſunt peccata, quæ a Chriſtianis poſt Baptiſmum committuntur, quam quæ a Paganis, Turcis, Judæis, vel etiam Catechumenis perpetrantur, ibid.
Regula 65. Ignorantia invincibilis non eſt peccatum, neque etiam imputantur ad culpam, quæ ex ignorantia hujuſmodi fiunt. 121
Regula 66. Nulla in homine eſſe poteſt Legis Naturæ inſuperabilis ignorantia, quantum ad Præcepta univerſalia, & primaria. 122
Regula 67. Præcepta ſecundaria, & minus principalia legis naturæ ignorari a quibuſdam inſuperabiliter poſſunt. ib.
Regula 68. Ignorantia, quæ cauſſa eſt actus peccati, ſi ſit omnino involuntaria, excuſat peccatum. 123
Regula 69. Ignoratia, quæ non eſt cauſſa actus peccati, ſed illum conſequitur, vel concomitatur, non excuſat peccatum. ib.
Regula 70. Ignorantia ſolius circumſtantiæ peccatum aggravantis, aut ad aliam ſpeciem transferentis, non excuſat omnino peccatum, cujus malitia nota eſt, ſed illud ſolum, quod eſt ignorantia circumſtantiæ, &c. ibid.
Regula 71. Ignorantia rerum, quas aliquis ſcire tenetur, & poteſt, ſive directe, ſive indirecte tantum volita ſit, illius peccatum omnino non excuſat. ib.
Regula 72. ib.
Regula 73. Ignorantia directe, & per ſe volita peccatum auget, tantum abeſt, ut minuat. 124
Regula 74. Ignorantia indirecte volita minuit peccatum. ibid.
Regula 75. Attentio animi ad actionis pravitatem, non eſt neceſſaria, ut peccatum imputetur: unde falſum eſt, nunquam peccari, niſi prævia peccati cognitione illuſtretur, ejuſque vitandi deſiderio exſtimuletur. ib.
Regula 76. Ignorantia facti a culpa excuſat, ſi ſit inſuperabilis, non vero ignorantia legis debito modo promulgatæ, & cujus notitia ad eum, qui contra ipſam agit, pervenire potuerit. 125
Regula 77. Inſuperabilis ignorantia Juris Cenſuras illo jure latas avertit ab eorum capite, qui contra illud ignorantes agunt. ibid.
Regula 78. Animi perturbatio antecedens minuit peccatum, conſequens aggravat. ibid.
Regula 79. Animi perturbationes, quæ uſum rationis prorſus tollunt, ab omni culpa excuſunt, niſi forte fuerint volitæ. 126
Regula 80. Peccatum ex animi perturbatione commiſſum, ſi ex genere ſuo mortale ſit, nunquam ita minuitur, ut veniale fiat, exceptis ſubditis motibus. ib.
Regula 81. Peccatum ex malitia gravius eſt peccato, quod ex animi perturbatione, ſive paſſione committitur. ib.
Regula 82. Peccata ex pravo habitu, & conſuetudine commiſſa, graviora ſunt peccatis ex infirmitate commiſſis. 127
Regula 83. Violentia omnino excuſat a peccato. 128
Regula 84. ibid.
Regula 85. Metus etiam gravis non excuſat omnino a peccato hominem, quem ſui compotem relinquit in iis quæ ſunt per ſe, & intrinſece mala. ibid.
Regula 86. Metus gravis aliquatenus excuſat, minuitque peccatum, etiam in iis, quæ ſunt intrinſece mala. ibid.
Regula 87. Gravius illorum peccatum eſt, qui futurorum malorum, quam qui præſentium metu peccant. ibid.
Regula 88. In iis, quæ non ſunt per ſe, & intrinſece mala, ſed ideo tantum mala, quia prohibita, metus gravis ut plurimum a peccato excuſat. ibid.
Cap. V. De Superbia, & inani gloria. 130
Art. I. Quid ſit Superbia. ib.
Art. II. Superbia ſpeciale peccatum eſt. ibid.
Art. III. Superbia ex genere ſuo mortale peccatum eſt. ibid.
Art. IV. Superbia vulgo capitale vitium, alias Regina vitiorum cenſetur. 131
Art. V. Superbia primum, graviſſimumque omnium peccatorum eſt. ibid.
Artic. VI. Superbia vitiorum omnium periculoſiſſimum. 132
Artic. VII. Quot ſuperbiæ ſpecies, & quando ſit peccatum mortale. 132
Artic. VIII. Expugnatrix Humilitas. Ejus neceſſitas, & excellentia. 134
Art. IX. Chriſtanæ Humilitatis Officia. 135
Art. X. Chriſtianæ Humilitatis Gradus. 137
Art. XI. Rationes ad Humilitatem moventes. ibid.
Art. XII. De inani Gloria. Quid ſit, & quam grave peccatum, 138
Regula Morales. Quibus in caſibus vana gloria ſit peccatum mortale. ibid.
Regula 1. 2. 3. & 4. ibid.
Regula 5. 139
Art. XIII. Remedia contra Vanam Gloriam. 140
Artic. XIV. De Vanæ Gloriæ filiabus. 142
Artic. XV. De inobedientia inanis gloriæ filia primogenita. ibid.
Regula 1. Quando inobedientia ſit peccatum mortale. ib.
Regula 2. 3. 4. 5. &6. ibid.
Regula 7. Quænam inobedientia ſit peccatum in Spiritum Sanctum. ibid.
Artic. XVI. De Jactantia, filia inanis gloriæ altera. ibid.
Regula 1. Quando Jactantia mortale peccatum ſit. 143
Regula 2. ibid.
Regula 3. & 4. ibid.
Regula 5. 6. 7. 8. 9. 10. & 11. ibid. & ſeq
Regula 12. 144
Art. XVII. De Hypocriſi, tertia inanis gloriæ filia. ibid.
Regula 1. Hypocriſia mortale peccatum eſt, cum aliquis non curat ſanctitatem habere, ſed ſolum apparere. 145.
Regula 2. Hypocriſis mortale peccatum eſt, cum quis ſimulat ſanctitatem propter finem repugnantem caritati Dei, vel proximi. 146
Regula 3. ibid.
Regula 4. Mortale peccatum hypocriſis committunt, qui in minimis anxie religioſi ſunt, de gravioribus autem nequaquam ſolliciti. ibid.
Regula 5. Hypocriſis lethale peccatum committunt, qui omnia ſua, & præſertim pietatis opera ad hominum gratiam, laudemque captandam, & ad inanem gloriam referunt. ibid.
Regula 6. ibid.
Regula 7. Hypocriſis gravius peccatum eſt, ceteris paribus, iis, quæ palam committuntur. ibid.
Regula 8. Chriſtiana pietas interior ſimul, & exterior eſſe debet. ibid.
Art. XVIII. De Contentione, IV. inanis gloriæ filia. 147
Regula 1. Quam grave Contentionis peccatum. ibidem.
Regula 2. ibid.
Regula 3. 4. ibid.
Regula 5. 6. 7. ibid & ſeq.
Regula 8. 148.
Art. XIX. De Pertinacia, V. inanis gloriæ filia. ibid.
Regula 1. Pertinacia lethale peccatum eſt, cum aliquis manifeſta ſibi doctrina Catholicæ Fidei reſiſtere maluerit, & illud, quod tenebat, elegerit. ibid.
Regula 2. Pertinacia lethale peccatum eſt, cum aliquis Eccleſiæ, Summi Pontificis, aut Epiſcopi cujuslibet Catholici in ſua Diœceſi Judicio, & Mandato, pravam doctrinam a ſe quovis modo propugnatam, vel aſſertam ejurare, retractare, ac emendare noluerit. ib.
Regula 3. Pertinacia lethale peccatum eſt, cum quiſpiam Scripturarum Divinarum Auctoritati rationes quaſcunque non ſubmittit, aut certæ, ac evidenti rationi Scripturæ Sacræ præter Eccleſiæ ſenſum intellectæ Auctoritatem ſtudioſe opponit. ibid.
Regula 4. Pertinacia lethale peccatum eſt, cum aliquis Propoſitiones in materia Fidei, & Morum, ac Conciliis, vel ab Epiſcopis, & in primis a Romano Pontifice damnatas propugnat. ibid.

Regula 5. Lethalis pertinaciæ reus eſt, quiſquis Damnationi propoſitionum aliquarum in materia Fidei, & in ſenſu etiam Auctoris, e cujus Libris excerptæ ſunt, ſecundum Formulam ab Apoſtolica Sede, & Epiſcopis præſcriptam, ſubſcribere recuſat. 149
Regula 6. Lethalis pertinaciæ reus eſt, quiſquis opinionem erroneam, aut minus probabilem in materia Morum, veræ & probabiliori anteponit, & ſecundum illam agit. ibidem.
Regula 7. & 8. ib.
Art. xx. De diſcordia, vi. inanis gloriæ filia. ib.
Regula 1. 2. 150
Regula 3. ibid.
Regula 4. ibid.
Art. xxi. De Præſumptione Novitatum, vii. inanis gloriæ filia. 151
Regula 1. Præſumptio Novitatum lethale peccatum eſt, cum nova doctrina contra Fidei veritatem, aut Morum integritatem excogitatur, & aſſeritur. ib.
Regula 2. Præſumptio Novitatum in Ritibus & diſciplina Eccleſiæ, cum ſcilicet in rebus magni momenti fit innovatio abſque cauſſa, & ſine Auctoritate Epiſcoporum, ac in primis Romani Pontificis, grave peccatum eſt. ibidem.
Regula 3. Præſumptio Novitatum, quibus antiquæ conſuetudines caritati Dei, & Proximi non repugnantes abſque juſta cauſſa, & ſpe majoris boni evertuntur, & immutantur, non eſt abſque peccato. ib.
Art. xxii. De Ambitione. Quid ſit. Et quam grave peccatum. 152
Art. xxiii. Quæ nos ab Ambitione deterrere debeant. 154
Art. xxiv. Regulæ Morales de Ambitione. ib.
Regula 2. 3. 4. ib. & ſeq.
Regula 5. Ambitio lethale peccatum eſt, ſi quis abſque Vocatione, ſolius honoris, aut commodorum temporalium intuitu, Eccleſiaſtica Beneficia captat, petit, concupiſcit. 155
Regula 6. Lethalis Ambitionis reus eſt, qui Epiſcopatum, aut quodvis aliud Beneficium Eccleſiaſticum Curam Animarum habens, aut Monaſticam Præfecturam pro ſe poſtulat, aut ſibi ipſi in Electione Canonica ſuffragatur, ibidem.
Regula 7. Qui pro ſe Beneficium Eccleſiaſticum ſine Cura animarum petit, ad inopiam ſuam ſublevandam, non eſt reus Ambitus. ibid.
Regula 8. Lethalis Ambitionis reus eſt, qui eo præcipue conſilio, & ea intentione Monaſticum Habitum induit, ut Abbatiam obtineat. ib.
Regula 9. Lethalis Ambitionis rei ſunt Concionatores, qui majorum, & nobiliorum Eccleſiarum Pulpita ſuis, aut amicorum precibus obtinere nituntur, aut revera obtinent eo fine, ut nominis claritatem conſequantur, atque ad Epiſcopatum, aliave Beneficia Eccleſiaſtica promoveantur. 156
Regula 10. Sicut Ambitionis reus eſt, qui Epiſcopatum, aliamve Dignitatem, aut Præfecturam Eccleſiaſticam appetit, quærit, poſtulat: ita reus eſt puſillanimitatis & deſidiæ, qui a Deo vocatus, & Superioris Auctoritate, ac Mandatis ſacro regimini admotus, impoſitum onus ſuſcipere pertinaciter recuſat. ib.
Regula 11. Obedire Superiori Beneficium, Dignitatem, aut Præfecturam Eccleſiaſticam imponenti non tenetur, qui aliquod in ſe impedimento agnoſcit, quod nec ejus ſtudio, nec Superioris auctoritate removeri poteſt. ib.
Regula 12. Lethalis Ambitionis reus eſt, qui Beneficium, Dignitatem, ſeu Præfecturam Eccleſiaſticam retinet abſque legitimo titulo, aut cum dotibus omnino neceſſariis ad illius functiones obeundas non eſt præditus, nec eas vult, aut poteſt comparare. 157
Regula 13. Lethalis Ambitionis reus eſt, qui Dignitatem, vel Beneficium Eccleſiaſticum retinet, cujus ceſſione unitatem, & pacem Eccleſiæ procurare poteſt, aut grave quodvis malum ab ea depellere. ib.
Regula 14. Lethalis Ambitionis reus eſt Epiſcopus, qui a minori Epiſcopatu ad majorem, & celebriorem, abſque neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ migrat, aut tranſferri poſtulat. ib.
Regula 15. Non ſemper Ambitionis reus eſt, qui ordinem ſuum, ac locum tuetur. Quandoque ignavus eſt, & pœna dignus, quæ jure ſuo cedit. ib.
Cap. vi. De Avaritia. ib.
Art. i. Quid ſit Avaritia, & quam grave peccatum. ib.
Art. 2. Rationes explicantur, propter quas Chriſtiani ab avaritia deterreri debent. 160
Art. iii. Regulæ morum circa Avaritiam. 161
Regula 1. Avaritia quatenus opponitur juſtitiæ, ex genere ſuo mortale peccatum eſt, quamvis interdum eſſe veniale peccatum contingat propter imperfectionem actus, aut materiæ levitatem. ibid.
Regula 2. Avaritia, quatenus opponitur liberalitati, veniale peccatum eſt, niſi caritati adverſetur: tunc enim eſt lethale peccatum. ibid.
Regula. 3. Avaritia lethale peccatum eſt, ſi ex alio peccato mortali ducat originem, v. g. ſi quis totus ſit in congregandis divitiis ex errore circa divinam providentiam, aut ex diffidentia benignitatis Dei, &c. 162
Regula 4. Lethalis Avaritiæ rei ſunt, quicunque plura concupiſcunt, quam hujus vitæ neceſſitas, ſtatuſque ſui decentia, & decorum exigant, & neceſſaria habentes, novas opes congregare non ceſſant. ibid.
Regula 5. Non ſolum lethalis Avaritiæ reus eſt, qui rapit aliena, ſed & ille, qui cupide ſervat ſua, ſi tanta ſit cupiditas, ut illa non ſit paratus amittere, ne Deum offendat. 163
Regula VI. Gravis impatientia in rei familiaris amiſſione animum prodit lethalis Avaritiæ reum. ib.
Regula VII. Quamvis recta ratio, & Chriſtiana Caritas poſtulent, ut patres-familias, qui liberos habent, facultates illis comparent, vitæ, ac ſtatui convenientes: Avaritiæ tamen lethalis rei ſunt, ſi nullum congerendis filiorum gratia opibus modum ſtatuant, eaque ratione ab erogandis eleemoſynis ſe excuſent urgente præcepto. 164
Regula VIII. Lethalis Avaritiæ rei ſunt Clerici, qui ex Eccleſiaſticis Reditibus theſauros congregant, aut villas, agros, vel domos emunt, quibus res eorum familiaris, ſive patrimonium augeatur. 165
Regula 9. Lethalis Avaritiæ rei ſunt, qui mediocres eleemoſynas erogant, ut amplius accipiant, ditioreſque fiant ex depoſitis pietatis, quæ ad diſtribuendum pauperibus ipſis creduntur. 166
Regula 10. Quamvis interdum neceſſarium ſit, laudabile, & pium, res ſuas judicio repetere, vel tueri: ſæpius tamen Avaritiæ ſaltem venialis rei ſunt, qui lites forenſes ſuſcipiunt bonorum temporalium cauſſa. ibid.
Regula 11. Lethalis Avaritiæ rei ſunt Monachi, & Moniales, & quicunque Paupertatis Evangelicæ Voto ſe obſtrinxerunt, ſi peculium habeant, vel pecunias, aut quidvis aliud pretio æſtimandum, abſque Superiorum licentia ad uſum retineant. 168
Regula 12. Lethalis Avaritiæ rei ſunt parentes, qui filios, aut filias in Monaſteria detrudunt, ſeu ad Vitæ Religioſæ Profeſſionem cogunt, vel inducunt, ut eorum fratribus, aut ſororibus ampliores opes relinquant. 170
Regula 13. Lethalis Avaritiæ, & Rapinæ rei ſunt Judices, qui munera accipiunt, vel ut jus dicant, vel ut alicui partium faveant, vel ut crimina impunita relinquant: Et quamvis ea intentione non accipiant, ut violent juſtitiam, ratione tamen ſcandali, & periculi, in quod ſe conjiciunt, a lethalis Avaritiæ labe non ſunt immunes, ſi dominatrix cupiditas eos ad munerum receptionem impellat. ibid.
Regula 14. Quamvis lethalis Avaritiæ rei ſint Judices, qui vendunt juſtum judicium, & teſtes qui verum teſtimonium: poſſunt tamen Advocati abſque Avaritiæ labe vendere juſtum patrocinium, vel conſilium. ibid.
Regula 15. Lethalis Avaritiæ reus eſt Advocatus, conveniens de quota parte litis, aut pactum iniens, ut obtenta cauſſa tantum ſibi ſolvatur. 171
Regula 16. Lethalis Avaritiæ rei ſunt Mercatores, qui lucrum tanquam finem ultimum expetunt. ibid.
Regula 17. Lucrum tanquam finem ultimum expetunt, qui alienis incommodis compendium ſuum quærunt, & honeſti rationem ſola utilitate metiuntur. ibid.
Art. iv. De Filiabus Avaritiæ. ibid.
Art. v. Regulæ Morum, filias Avaritiæ ſpectantes, ac in primis Proditionem. 172
Regula 1. Proditio lethale crimen eſt, cum quis proximum ſimulata ſpecie amicitiæ occidit, vel in hoſtium manus tradit, aut factum aliquod manifeſtat, cujus denuntiatione grave damnum proximo procuratur. ibid.
Regula 2. Traditio perduellium legitimo Principi, contra quem conjurarunt, non eſt peccatum, ſed officium. ibid.
Regula 3. Lethalis criminis reus eſt quiſquis Regnum, Provinciam, Urbem, Caſtrum, aut aliquem locum, ſeu fidei ſuæ, ſeu alienæ commiſſum, & a legitimo Domino poſſeſſum, tradit hoſtibus. ibid.
Regula 4. Lethalis Proditionis reus eſt, qui fidem non ſolum amico, ſed hoſti datam violat in re gravi. ibid.
Regula 5. Lethalis proditionis rei ſunt, qui adverſus legitimum Principem ſuum quocunque modo conjurant, aut ab eo deficiunt, & juratam ipſi, vel debitam fidem violant. ibid.
Regula 6. Lethalis proditionis reus eſt, quicunque ſubditos ſollicitat, ut a legitimo ſuo Principe deficiant, & per occultas machinationes ad Regni faſtigium arripit. ibid.
Regula 7. Lethalis proditionis rei ſunt, qui caſus Principum exquirunt, & vivente Principe, de Succeſſore eligendo conſilia agitant, & alios in partes trahunt. ibid.
Regula 8. Lethalis proditionis rei ſunt Clerici, & Laici adverſus Epiſcopos ſuos conjurantes, & conſilia ineuntes. ibid.
Regula 9. Lethalis proditionis reus eſt, qui abſconditas alicujus pecunias, veſtes, aut quamlibet ſupellectilem, titulos, contractus, &c. indicat latroni, ut ea rapiat. ibid.
Regula 10, Lethalis proditionis reus eſt, quiſquis alterius

arcanum in ejus detrimentum aperit, & divulgat. 172
Art. vi. De Fraude, altera Avaritiæ filia. 173
Regula 1. Lethalis Fraudis reus eſt, qui rem pluris juſto pretio vendit, aut minoris juſto emit. ibid.
Regula 2. Cum quis rem alterius admodum ſibi neceſſariam vult emere, qua ſi careat, alter damnum patitur, pluris quam valeat venundari abſque fraude, & injuſtitia poteſt. ibid.
Regula 3. Pretium rei augeri abſque fraude, & injuſtitia non poteſt ob neceſſitatem emptoris, & commoda, quæ ex illa percipiet, ſi venditor illam diſtrahendo nullum damnum patiatur. ibid.
Regula 4. Emptiones, & venditiones citra dimidium juſti pretii fraudulentæ ſunt, & injuſtæ. ibid.
Regula 5. Non eſt reus Fraudis & injuſtitiæ, qui vendit merces certo pretio majori, quam tunc valeant, cum diſtrahuntur, quia non intendebat eas vendere, ſed ſervare uſque ad tempus, quo probabiliter pluris erant valituræ: nunc autem vendit rogante, & urgente emptore, ut ejus commodis ſerviat, &c. ibid.
Regula 6. Lethalis Fraudis reus eſt venditor, qui ſuppoſititios emptores interponit, & ſubornat, qui mercium pretium augent; dum pretium juſto majus illi offerunt, ut fallatur emptor, &c. 175
Regula 7. Lethalis Fraudis, & injuſtitiæ rei ſunt Monopoliorum auctores, & participes. ibid.
Regula 8. Vili velle emere, & care vendere, non naturæ deſiderium, ſed pravæ cupiditatis eſt. ibid.
Regula 9. Lethalis Fraudis, & injuſtitiæ reus eſt, qui vendit rem aliquam, vel in ſubſtantia, vel in quantitate, ſeu menſura, vel in qualitate notabiliter deficientem adeoque reſtitutionis lege tenetur. ibid.,
Regula 10. Si venditor rei venditæ notabilem defectum abſque ſua culpa ignoret, fraudis, aut injuſtitiæ reatum non incurrit, cum tamen ad ejus notitiam pervenerit, damnum illatum emptori reſarcire tenetur, &c. 176
Regula 11. Pondera, & Menſura publica auctoritate, vel conſuetudine inſtitutas adulterare, aut præterire non licet: idque ne fiat, invigilare tenentur Principes, & Magiſtratus ſub reatu peccati mortalis. ibid.
Regula 12. Lethalis Fraudis rei ſunt, non ſolum qui merces, ſed etiam, qui Monetam quovis modo adulterant, vel adulterinam, aut inæqualis ponderis ſcientes volentes tradunt pro ſincera, quamvis ipſi prius decepti fuerint, & velut ſinceram receperint; adeoque reſtitutionis lege tenentur. ibid.
Regula 13. Lethalis fraudis; & injuſtitiæ reus eſt venditor, qui occultum rei venalis vitium, & emptori noxium, vel periculoſum, ipſi ante venditionem non aperit. ibid.
Regula 14. Vitium rei venalis manifeſtum non ſemper tenetur venditor emptori aperire, modo propter illud ſubtrahat de pretio quantum oportet. 177
Regula 15. Non videtur eſſe reus Fraudis, aut injuſtitiæ Mercator, qui frumentorum, aut aliarum rerum ad humanos uſus neceſſariarum copiam brevi advehendam certo ſciens: id celat emptores, & ſua frumenta, vel res alias vendit currente pretio, &c. ibid.
Regula 16. Proxeneta, vel factor, aut alius quiſpiam, cui aliquid certo pretio vendendum commiſſum eſt, ſi pluris vendat, non poteſt id, quod accedit lucri, abſque fraude, & injuſtitia retinere, ſi laboris ſui mercedem acceperit, vel accepturus ſit. ibid.
Regula 17. Famuli, aut Artifices in aliqua officina emere ſoliti minori pretio, retinere non poſſunt abſque fraude, quod in eorum gratiam detrahere Mercator videtur de majori pretio, quo res ſimilis in alia officina venumdatur. 178
Regula 18. Lethalis fraudis reus eſt quicunque in quovis ludi genere ſummam notabilem malis artibus lucratur, fallendo ſcilicet, ac receptas ludi leges violando. ibid.
Regula 19, Lethalis fraudis reus eſt, qui de aliquo eventu, ſeu futuro, ſeu præterito ſpondet appoſito pignore, aut pretio notabili, ſi ſit de eventu certus. ibid.
Art. vii. De fallacia, & perjurio, Avaritiæ filiabus. ib.
Regula 1. Differenda eſt Abſolutio Sacramentalis Mercatoribus, qui Mendaciis, & Perjuriis aſſueverunt, nec aliter vendere, & emere ſe poſſe ajunt, donec pravum habitum emendaverint. ibid.
Regula 2. Lethalis Fallaciæ reus eſt, qui promiſſa, & pacta non ſervat in re gravi, aut ſincere, ac ſponte promittit rem licitam, & poſſibilem, abſque voluntate ſolvendi promiſſum. 179
Regula 3. Lethalis Fallaciæ reus eſt, qui pro altero fidejuſſorem ſe obligat, cum nec ipſe ſolvendo ſit, nec principalem debitorem ſolvendo futurum exiſtimat. ibid.
Art. viii. De Sollicitudine. ibid.
Regula 1. Sollicitudo lethale peccatum eſt, cum finem ultimum in rebus temporalibus quis conſtituit, & terrenis curis ita ſe immergit, ut æternæ ſalutis ſuæ curam abjiciat, vel cum Divinæ Providentiæ diffidit. ibid.
Regula 2. Sollicitudo temporalium etiam ea, quæ non repugnat fini caritatis, veniale peccatum eſt, ſi ſuperflua ſit, & anticipata. 180
Art. ix. De Violentia. ibid.
Regula 1. Lethalis Violentiæ rei ſunt Divites, qui pauperes opprimunt rapinis, oneribus, injuriis, verberibus, iniquis vectigalibus. ibid.
Regula 2. Lethalis Violentiæ rei ſunt Conſules, Collectores, & quicunque Indictiones publicas, tributa, ſeu tallias, (ut loquuntur) imponunt, facultatum proportione minime ſervata, & pauperum aggravant onera, ut ditiores ſublevent, aut ipſi præſtantiores ſuas minuant. Lethalis etiam Violentiæ rei ſunt Nobiles, qui ex agris non nobilibus indictiones, ſeu tallias non ſolvunt, iis in Provinciis, in quibus hujuſmodi indictiones, ſeu talliæ reales ſunt, & eas ſolvere tenentur. Quo fit, ut hujuſmodi onera Conſules, aut Communia oppidorum, vel pagorum in ceteros incolas refundere cogantur. 181
Regula 3. Lethalis Violentiæ rei ſunt, qui indictionum, ſive talliarum, aut tributorum quorumcumque remiſſionem a Principe, aut Republica conceſſam, ſecundum æquitatis leges non diſtribuunt, ſpectatis locorum, & hominum facultatibus, & oneribus. ibid.
Regula 4. Lethalis Violentiæ rei ſunt Toparchæ, Magnates, Divites, & Potentes quicunque homines, qui pauperibus patrocinium ſuum vendunt: & ab eis munera, obſequia, ſervitutes indebitas, & operas exigunt clientelæ prætextu; vexationeſque graviores redimere cogunt minorum vexationum tolerantia. ibid.
Regula 5. Lethalis Violentiæ rei ſunt Toparchæ, ſeu Domini, qui Tenentes ſuos, ſeu Vaſſallos cogunt, ut ad ſuum molendinum frumenta ſua molenda deferant, quamvis molendinum bannale non ſit. Item qui ad molendinum bannale venire cogunt homines ab ea ſervitute liberos: aut molitores ſuos haud æqua menſura uti patiuntur, ibid.
Regula 6. Lethalis Violentiæ rei ſunt Nobiles, qui minis, & terroribus prohibent ne ipſorum Vaſſalli Decimas Capitulis, Monaſteriis, aut Parochis debitas conducant, ut ipſi vili pretio elocentur. Et multo magis, qui Decimarum ſolutionem impediunt, vel recuſant. 182
Regula 7. Lethalis Violentiæ rei ſunt Nobiles, qui colonos cogunt, ut cenſualia, prædialiaque Jura ſivi ſolvant, eaque colligunt, & in ſua horrea transferri jubent, ante collectionem, & ſolutionem Decimarum. ibid.
Regula 8. Lethalis Violentiæ conſcii ſunt Nobiles, quorum Toparchis annexa eſt ſumma Juriſdictio, ſeu jus gladii, ſi maleficos, ac ſceleratos pœnis Legum ſanctione conſtitutis plecti non curent, ſive ut ſumptibus parcant, ſive ut commodum aliquod ex patrocinio flagitioſis illis hominibus impenſo conſequantur. Idemque de Judicibus cenſendum eſt, qui criminoſos coercere, ac punire negligunt, aut pœnas legibus conſtitutas relaxant (quod ad ſolos Principes, nec citra cauſſam legitimam, pertinet) aut pœnas temporales in mulctas pecuniarias convertunt. ibid.
Regula 9. Lethalis Violentiæ conſcii ſunt Judices, qui Pauperes, Pupillos, Viduas, quibus ſuccurrere poſſunt, & tenentur ex officio, a Magnatibus opprimi patiuntur. ib.
Regula 10. Lethalis Violentiæ rei ſunt Judices; qui Recuſationem, aut Appellationem, quam debent, non admittunt. Ejuſdem criminis rei ſunt inique Appellantes. ib.
Regula 11. Lethalis Violentiæ, & Rapinæ rei ſunt Publicani, qui aliquid exigunt, & extorquent, præter id, quod ipſis a Rege, vel a Republica conſtitutum eſt. 183
Regula 12. Lethalis Violentiæ rei ſunt, qui pauperibus ſuas domos, vel agros adhibita vi adimunt, aut vendere cogunt, etiam juſto pretio. ib.
Regula 13. Lethalis Violentiæ rei ſunt, qui proximo de uſu luminis in domibus ſuis lites injuſtas intentant, eaſque demoliri cogunt. ib.
Regula 14. Lethalis Violentiæ rei ſunt, qui alicujus Eccleſiæ, ſeu Beneficii Sæcularis, vel Regularis, aut cujuſlibet pii loci Juriſdictiones, bona, cenſus, ac jura etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeu quaſcunque obventiones, quæ in Miniſtrorum, & pauperum neceſſitates converti debent, per ſe, vel alios vi, vel timore incuſſo, ſeu quacunque arte, aut quocunque quæſito colore in proprios uſus convertere, & uſurpare præſumpſerint, ſeu impedire, nec ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur. Ejuſdem criminis rei ſunt, qui Defunctorum Oblationes, & pia legata intervertunt, retinent, vel Eccleſiis, aut aliis piis locis tradere differunt. ibid.
Regula 15. Lethalis Violentiæ rei ſunt Divites, qui ſuis opibus, & auctoritate freti pauperes ad tribunalia Judicum trahunt, corruptiſque pecunia, vel favore judiciis, opprimunt, & ſpoliantes aut lites pauperibus intentatas malis artibus ita protrahunt, ut ab iis perſequendis omnino deſiſtere cogantur: aut minis, & incuſſo terrore impediunt, ne a pauperibus ſua repetentibus in Jus ipſi vocentur. 184

Regula 16. Lethalis Violentiæ rei ſunt Magnates, Nobiles, & Potentes quilibet Viri, ac Magiſtratus, qui ſubditos ſuos, vel alios collocare cogunt in Matrimonium filias ſuas, neptes aut pupillas liberis, amicis, aut ſervis ſuis, aut quovis modo directe, vel indirecte aliquem, vel aliquam cogunt, quominus Matrimonium libere contrahat. 184

Regula 17. Lethalis Violentiæ rei ſunt parentes, & alii quicunque, qui ſuos liberos, vel alios, ad Monaſticum Habitum ſuſcipiendum, & ad Religioſam Profeſſionem emittendam, vel adhibita vi, vel incuſſo metu adigunt. ibid.

Regula 18. Lethalis Violentiæ rei ſunt, qui ab Habitus Religioſi ſuſceptione, vel ſollemni Votorum nuncupatione abſque juſta cauſſa aliquem impedierint. ib.

Art. x. De Obduratione contra Miſericordiam. 185

Regula 1. Lethalis Obdurationis contra Miſericordiam rei ſunt, qui pauperibus pecuniam mutuo dare, niſi ſub fœnoris, ſive uſurarum conditione, renuunt: vel in extrema neceſſitate conſtitutis dare mutuum nolunt, quod nulla ſpes recuperandæ ſortis effulgeat. ib.

Regula 2. Lethalis Obdurationis contra Miſericordiam rei ſunt, qui rem pauperum uſibus neceſſariam ab illis in pignus accipiunt, ac diu retinent. ibid.

Regula 3. Lethalis Obdurationis contra Miſericordiam rei ſunt, qui frumenta neceſſitatis tempore comprimunt, faciuntque, ut ſua culpa carior, ac durior ſit annona. ib.

Regula 4. Lethalis Obdurationis contra Miſericordiam rei ſunt, qui peregrinos tempore famis Urbe expellunt, ſi ſatis annonæ ſuppetat, vel comparari poſſit, ut iis ſimul, & indigenis ſubveniatur. 186

Regula 5. Lethalis Obdurationis contra Miſericordiam reus eſt, qui pauperibus in extrema neceſſitate conſtitutis non erogat eleemoſynam, tum ex ſuperfluis naturæ, ideſt ex iis, ſine quibus ſe ſuamque familiam ſuſtentare poteſt: tum ex neceſſario perſonæ, ſeu ſtatus, ideſt ſine quo reus retinere, ac ſervare non poteſt decorum, ac decentiam ſuæ conditionis, ſive dignitatis. ibid.

Regula 6. Lethalis Obdurationis adverſus Miſericordiam reus eſt, qui pauperibus in gravi neceſſitate conſtitutis eleemoſynas non erogat ex iis, quæ ſuæ, ſuorumque ſuſtentationi ſuperflua ſunt, tametſi ad ſtatus, ſeu conditionis ſuæ decentiam ſint neceſſaria. 188

Regula 7. Lethalis Obdurationis adverſus Miſericordiam rei ſunt, qui pauperibus communem neceſſitatem patientibus ſuperflua non erogant, ideſt, ea, quæ ſuæ, ac ſuorum ſuſtentationi, atque ſtatus ſui, ac dignitatis decentiæ conſervandæ non ſunt neceſſaria. ibid.

Regula 8. Lethalis Obdurationis adverſus Miſericordiam rei ſunt Divites, qui præſenti ſtatui ſuperflua ſervant, & recondunt, ut ad altiorem ſtatum aſcendant, aut cenſum augeant, ſi avaritiæ, aut ambitionis impulſu illa reſervent; vel graves pauperum neceſſitates poſtulent, ut iis impræſentiarum ſucurrant: vel aſcenſus ille ad altiorem ſtatum probabilis non ſit: vel ſi probabiliter ſit futurus, frequentes, & ſufficientes eleemoſynas pauperibus communem etiam neceſſitatem patientibus non erogent. 190.

Regula 9. Lethalis obdurationis adverſus Miſericordiam rei ſunt Divites, qui Chriſtianæ frugalitatis, & moderationis regulas prætergreſſi, ea, quæ familiæ ſuſtentationi, & ſtatus ſui, atque dignitatis decentiæ minime neceſſaria ſunt, in frequentes, & ſplendidas epulas, in ædium magnificentiam, in pretioſiorem, quam par ſit, ſupellectilem, in veſtium luxum, in ludos, in curioſitatis lenocinia, aut voluptates profunduntur. 191

Regula 10. Lethalis Obdurationis adverſus Miſericordiam reus eſt qui pauperi omnibus omnino bonis temporalibus, & vitæ præſidiis, viribus, arte, & induſtria deſtituto, per mutuum quidem, commodatum, aut venditionem credito factam ſubvenire paratus eſt, non vero eleemoſynam ſimpliciter erogare. ib.

Regula 11. Lethalis Obdurationis adverſus miſericordiam rei ſunt, qui ſalutaris ſcientiæ, ſeu Prædicationis talento donati, illud in proximorum ſalutem, & ædificationem Eccleſiæ impendere renuunt. 192

Regula 12. Lethalis Obdurationis adverſus miſericordiam reus eſt Advocatus, qui cauſſæ pauperum in extrema, vel gravi neceſſitate conſtitutorum gratis patrocinari renuit. ib.

Regula 13. Medici, Chirurgi, Pharmacopolæ, pauperibus ægrotis, qui ab omnibus deſerti ſunt, aut probabiliter deſerendi, ſuccurrere tenentur, & eorum curationem gratis procurare debent. Id niſi faciant, lethalis obdurationis adverſus miſericordiam rei ſunt. ib.

Regula 14. Lethalis Obdurationis adverſus miſericordiam rei ſunt, qui volentes ſubvenire pauperibus, & calamitoſis hominibus, aut Religioſorum Virorum, vel ſacrarum Virginum ex eleemoſynis victitantium Cœnobiis, aut pauperum Clericorum Seminariis benefacere, a pio illo propoſito quocumque modo deterrent, aut impediunt, vel fundationes, aut pia legata in eorum favorem facta revocare cogunt, aut ſuadent abſque cauſſa juſta, & officium conſcientiæ ſpectante. 193

Regula 15. Lethalis Obdurationis adverſus miſericordiam reus eſt, qui opus aliquod Miſericordiæ, ſive corporalis, ſive ſpiritualis prætermittit, ac negligit, cum illud exercere poteſt, & tenetur, quando nimirum extrema eſt, vel urgens proximi ea miſericordia indigentis neceſſitas. ibid.

Regula 16. Lethalis Obdurationis adverſus miſericordiam reus eſt creditor, qui debitorem, quem ſolvendo non eſſe conſtat, urget, opprimitque, ut ſolvat, nec inducias ipſi concedit. 195

Regula 17. Lethalis Obdurationis adverſus miſericordiam reus eſt, qui agrorum ſuorum, aut vinearum colono, ſive conductori penſionem non remittit pro rata gravis incommodi, ſive damni ex ſterilitate, aut alio caſu fortuito, abſque ipſius coloni, ſeu conductoris culpa, aut vitio rei contingente. ib.

Art. xi. De Prodigalitate. ib.

Regula 1. Quamvis Prodigalitas veniale tantum peccatum ſit ex genere ſuo, quatenus cum ſola liberalitate pugnat: lethale tamen peccatum eſt, cum aliquis res ſuas prodigit contra Regulas Caritatis, & Juſtitiæ, ſeu ob finem utrique illi Virtuti oppoſitum. ib.

Regula 2. Lethalis eſt ut plurimum Clericorum Prodigalitas, qui Reditus Eccleſiaſticos in ſumptus inanes profundunt. 196

Cap. vii. De Uſura, immani Avaritiæ ſobole. ib.

Art. i. Quid ſit Uſura. ib.

Art. ii. Quid ſit Mutuum. 197

Art. iii. An Uſura prohibita ſit omnis, erga omnes, & quo jure. ib.

Propoſitio I. Uſura omnis, ſive lucrum, aut acceſſio, quando ultra ſortem mutuo datam exigitur, ſive a pauperibus, & indigentibus, ſive a divitibus, mercatoribus, iiſque hominibus qui res ſuas amplificant, quantumvis moderata ſit, per ſe turpis, ac injuſta eſt, Legique Naturæ contraria. ib.

Propoſitio 2. Uſura omnis, ſive lucrum, & acceſſio, quæ ultra ſortem mutuo datam exigitur, & percipitur, ſive a pauperibus, ſive a divitibus, Divinæ Legi repugnat. 198

Propoſitio 3. Uſuram omnem, & erga omnes, Divina Lege prohibitam eſſe, Patres Divinæ Legis Interpretes, Traditioniſque teſtes ſummo conſenſu confirmant: & Uſuram eſſe docent, quicquid ultra ſortem exigitur, aut percipitur, ſive pecuniam, ſive quidvis aliud. 200

Propoſitio 4. Uſura omnis, & erga omnes, utroque Jure prohibita, graveſque pœnæ in Fœneratores conſtitutæ. 202

Art. iv. Objectiones ab Uſuræ, Fœnoriſque Patronis factæ diluuntur. 203

Art. v. Quo Moralis Chriſtianæ Regulæ circa Uſuram explicantur. 206

Regula 1. Damnum acceptum, & lucrum interceptum duo ſunt dumtaxat legitimi tituli, ut aliquid ultra ſortem a debitoribus exigatur, abſque Uſuræ vitio. ib.

Regula 2. Obligationes promiſſorias acceſſionis, aut lucri alicujus ultra ſortem a debitoribus exigere, ſive ſchedulas, & chirographa, quibus fateantur ſe plus accepiſſe, quam revera ipſis mutuo datum ſit, Uſurarium eſt, etiamſi in platea, vel nundinis pecunia mutuo detur, ac numeretur a Mercatoribus. 207

Regula 3. Uſura eſt aliquid ultra ſortem exigere, vel accipere ob periculum facti, cui rem ſuam creditor exponit dando Mutuum. Sed acceſſio aliqua exigi poteſt ob periculum juris a creditore ſuſceptum. ib.

Regula 4. Licitum eſt, & ab Uſuræ vitio, fœnoriſque labe purum Commercium maritimum in Cameris Aſſecurationum inſtitutum, in quibus minori, vel majori pretio merces navibus vectæ emuntur, pro majori, vel minori periculo, cui naves illæ ſunt expoſitæ. 208

Regula 5. Sola debitoris mora non eſt legitimus titulus, ut aliquid ultra ſortem exigatur, niſi damnum acceptum, aut lucrum interceptum concurrant. ib.

Regula 6. Omnis pœna conventione partium mutuo adjecta uſuraria cenſenda eſt, niſi debitis conditionibus ab Uſuræ labe, ac ſuſpicione hujuſmodi conventio purgetur. ib.

Regula 7. Conſtitutio Regia, & Sententia Judicis, non ſunt legitimi per ſe tituli, ut aliquid ultra ſortem a debitoribus ſine Uſuræ vitio exigatur. ib.

Regula 8. Pactum Legis Commiſſoriæ in eo poſitum, ut creditor pignus, accipiat pro mutuo, vel alio debito, ea conditione, ut ſi debitor præfinito tempore non ſolvat, pignus illud fiat ipſius creditoris, ſive venditione, ſive in feudum, aut in ſolutum datione, uſurarium eſt. 209.

Regula 9. Uſurarius eſt quicunque creditor pro ſecuritate debiti ex mutuo contracti recipit a debitore pignus frugiferum, & fructus interim perceptos, vel quos adhibita diligentia, in rebus gerendis a viris prudentibus adhiberi ſolita, percipere potuit, in ſortem non computat, teneturque ad omnium hujuſmodi fructuum reſtitutionem. ib.

Regu-

Regula 10. Creditor, qui pro mutui ſecuritate feudum ſuum in pignus accepit a Vaſſallo ſuo, fructus ejus percipere poteſt, & nihilominus ſortem integram expetere abſque Uſuræ crimine, modo interim Vaſſallum debitorem ſuum abſolvat a ſervitio ratione poſſeſſionis feudi debito. 210

Regula 11. Gener non tenetur computare in ſortem fructus poſſeſſionum ſibi in pignus traditarum, donec dotem in pecunia ſocer numeraverit. ib.

Regula 12. Venditio cum pacto retrovendendi uſuraria eſt, ſi venditio ſimulata ſit, contractuſque venditionis, & emptionis in pignoratitium degeneret: aut venditionis pretium tenue ſit, & exiguum, nec res cum iſta redemptionis facultate valori reſpondeat: aut venditor, & emptor paciſcantur de re majori pretio redimenda quam empta ſit, vel ut res venditoris, non emptoris periculo pereat. ib.

Regula 13. Uſurarium eſt cum altero ita contrahere, ut is totam pecuniæ ſummam ei, qui dederit, ſolvat; cum ille partim pecunia dederit, partim nominibus, quæ difficile exigi poſſunt, vel in rebus pluris quam valeant æſtimatis. ib.

Regula 14. Uſura eſt alicui præſentem pecuniam quærenti quidquam carius vendere, ut ſtatim a venditore per ſe, vel interpoſitam perſonam vilius ematur. ib.

Regula 15. Uſura eſt, rem aliquam ob dilatam ſolutionem carius vendere juſto pretio. 211

Regula 16. Uſura eſt, ob anticipatam ſolutionem rem minoris emere juſto pretio, vel ſolvere minus, quam debeatur. 212

Regula 17. Si quis oblatas reipſa loco, & tempore pecunias, etiam dotales, ſibi debitas, accipere recuſaverit, nihil præter ſortem, etiam ratione damni emergentis, vel lucri ceſſantis, vel ex quacunque alia cauſſa accipere poteſt abſque Uſuræ vitio. ib.

Regula 18. Uſurarius eſt Contractus, quo decem, aut plures, vel pauciores frumenti ſextarii menſe Novembri, v. gr. mutuo dantur ea conditione, ut ſummo quo per annum valebunt pretio ſolvantur. ib.

Regula 19. Tutores, & Curatores ex pecuniis Pupillorum mutuo datis exigere, aut percipere non poſſunt aliquid ultra ſortem, eo ſolum nomine, quod Pupillorum ſint, & quod Pupillorum intereſt, reſarcire, atque compenſare Tutores ipſi tenentur, niſi hujuſmodi pecuniam in illorum utilitatem collocaverint. ib.

Regula 20. Uſuræ mentalis reus eſt, qui dat mutuo pecuniam ea intentione, ut recipiat aliquid ultra ſortem: & ſi receperit, ad Reſtitutionem tenetur. 213

Regula 21. Aliquid pretio æſtimabile ex Mutuo paciſci, percipere, ſperare ultra ſortem, ſive illud ſit pecunia, aut munus aliud, ſive operæ, ſive officia, preces, commendationes ad obtinendum quodvis emolumentum temporale, uſura eſt. ib.

Regula 22. Uſuras legitimas, nondum perſolutas, in ſortem convertere, novaſque ex illis Uſuras exigere, ac percipere, illicitum eſt. ib.

Regula 23. Uſurarius eſt, qui pecuniam in Societatem confert cum pacto, ut ſors illi ſalva ſit, fructus vero communiter dividantur: vel ea conditione, ut damnum commune non ſit, lucrum vero inæqualiter dividatur: vel ut aliquid ultra quotas partes recipiat, ſive pecunia ſit, ſive aliud pretio æſtimabile. 214

Regula 24. Tres Contractus famoſos, ſimul, & ſemel cum ſocio inire, ſive ſocietatem cum duplici ſecuritatis pactione, & de ſecuritate ſortis, & lucri paciſci, Uſura eſt. ib.

Regula 25. Qui pecuniam Negotiatoribus, vel Artificibus confert, licitis negotiationibus exponendam, in damni æque, ac lucri communionem venire volens, ſed nihilominus ob ſecuritatem ſuam exigit a Mercatore vel Artifice ſchedulam de pecunia data non ſub nomine ſocietatis, ſed mutui, vel depoſiti; lucri ex ſocietate provenientis licite, tutaque conſcientia particeps eſſe non poteſt. 215

Regula 26. Uſurarius eſt Contractus, quo animalia in ſocietatem traduntur ex pactione, ut ſors, ſive caput ſemper ſalvum ſit, nec tradenti pereat, ſed accipienti, quamvis fortuitis caſibus pereat, abſque ſocii accipientis dolo, culpaque: vel ea conditione, ut aliquid præter ſortem ex fructibus animalium quotannis ſolvatur. ib.

Regula 27. 216

Regula 28. Uſurarius Contractus eſt, quo aliquis alteri tradidit pecora æſtimata in ſocietatem, ea conditione, ut capitale ſibi reddat, & aliquod præterea emolumentum, ſive in pecunia, ſive fructibus, lana, lacte, caſeo, &c. ib.

Regula 29. Contractus, quo animalia ad arandum apta, & alia id genus grandiora, ut boves, & vaccæ, in ſocietatem traduntur, toto ſexennio a recipiente alenda, ea conditione ut recipiens danti tres, aut quatuor libellas ſolvat, certamve frumenti quantitatem, licitus eſt, modo quod peribit, domino pereat, æqualitaſque ſervetur, habita ratione utilitatis, quæ in recipientem ex illis animalibus redundat, & quantitatis pecuniæ, vel frumenti, quod tradenti quotannis ſolvit. ib.

Regula 30. Mutuum dare Principi, ſeu Toparchæ, ut ab eo temporale obtineatur Officium, Uſura eſt. 217

Regula 31. ib.

Caput viii. De Luxuria. ib.

Art. i. Quid ſit, & quam grave peccatum. ib.

Art. ii. De Luxuriæ Speciebus. 218

Art. iii. Regulæ Morum Luxuriam ſpectantes. 219

Regula 1. Actus omnis venereus extra legitimum matrimonium ſemper eſt peccatum lethale. ib.

Regula 2. Omnis appetitus actus venerei extra fines legitimi Matrimonii, ſi ſit plene deliberatus, lethale peccatum eſt. ib.

Regula 3. Fornicationem ſimplicem eſſe peccatum mortale, dogma Fidei eſt. ib.

Regula 4. Fornicatio cum publicæ libidinis victimis gravius peccatum eſt furtivo cum aliis publice, ac promiſcue non proſtitutis concubitu. 220

Regula 5. Concubinatus gravius aliis fornicationibus crimen eſt. ib.

Regula 6. Abſolvi Sacramentaliter non debet Concubinarius, niſi concubinam dimiſerit, firmumque ad eam non redeundi propoſitum habuerit. Idemque ferendum judicium eſt de omnibus, qui in proxima peccandi occaſione verſantur: ipſis ſcilicet neganda eſt Abſolutio, niſi ab hujuſmodi occaſione reipſa, & ex animo receſſerint. 221.

Regula 7. Lethalis peccati rei ſunt, & abſolutionis incapaces, qui lenocinium exercent, quandiu in voluntate, & occaſione infame illud commercium exercendi perſeverant. 222

Regula 8. Lethalis peccati rei ſunt patres, & matres, nec abſolvi Sacramentaliter debent, qui filios, aut filias ſcortantes non prohibent a ſcelere. ib.

Regula 9. Lethalis peccati rei ſunt, qui domos ſuas meretricibus, vel lenonibus ſcientes locant: nec debent abſolvi, donec infames illos conductores, vel conductrices expulerint. 223

Regula 10. Stuprum gravius peccatum eſt fornicatione ſimplici. ib.

Regula 11. Gravius peccatum eſt, cum puella illata vi opprimitur, vel conſenſus ejus in ſtuprum incuſſo metu, vel dolo extorquetur, quam ſi blanditiis, & importunis precibus delinita in ſcelus pelliciatur. ib.

Regula 12. Puellæ conſenſus in ſtuprum convincitur, ſi non clamaverit, cum poſſit, domeſticorum, aut vicinorum auxilium contra pudicitiæ ſuæ aggreſſorem violentum imploratura. ib.

Regula 13. Qui Virginem illata vi, aut gravi metu incuſſo, vel importunis precibus, falſis perſuaſionibus, & pollicitationibus, aut Matrimonii promiſſione vera, vel ſimulata, compulit, aut pellexit ad ſtuprum, eam ducere tenetur, aut certe ita dotare, ut alteri honorifice, & ſuæ conditioni congruenter collocari valeat, &c. ibid.

Regula 14. 224

Regula 15. Qui Voto ſimplici obſtrictus, puellam ad ſtuprum pellexit matrimonii promiſſione, ipſam ducere non tenetur, ſed tantum ipſam dotare. ib.

Regula 16. Adulterium Luxuriæ ſpecies eſt ab aliis diſtincta, novamque deformitatem includens. ib.

Regula 17. Gravius crimen eſt Adulterium conjugati cum uxore aliena, quam cum ſoluta muliere. ib.

Regula 18. Viri Adulterium gravius peccatum eſt adulterio mulieris. ib.

Regula 19. Sacrilegium diſtincta Luxuriæ ſpecies eſt, malitiamque involvit ſingularem. 225

Regula 20. Gravius ſacrilegium eſt, cum utraque perſona ſacra eſt, quam cum altera omnino ſæcularis eſt, & profana. ib.

Regula 21. Gravius ſacrilegium eſt violatio Voti ſolemnis, quam ſimplicis. ib.

Regula 22. Gravius ſacrilegium eſt Luxuria Sacerdotis, Diaconi, vel Subdiaconi Vitam Religioſam ſolemniter Profeſſi, quam Sacerdotis, Diaconi, vel Subdiaconi Sæcularium. ib.

Regula 23. Eo gravius ſacrilegium eſt, quo cum gravioris, & magis horrendæ Luxuriæ ſpecie concurrit. 226

Regula 24. Sacrilegium Sacerdotis cum filia ſpirituali Pœnitente fœdiorem quandam, & magis horrendam deformitatem habet, quam cum alia muliere: graviuſque adhuc peccatum eſt, ſi in Pœnitentiæ Sacramento, aut illius occaſione, vel prætextu illam ad turpia ſollicitet. ibidem.

Regula 25. Sacrilegii reus eſt Confeſſarius, qui Pœnitenti in Sacramentali Confeſſione tradit chartam poſtea legendam, qua ad Venerem ſollicitat, ac proinde eſt omnino denuntiandus. ib.

Regula 26. Mulier Pœnitens non evadit obligationem denuntiandi Confeſſarium, qui ad actus inhoneſtos ipſam ſollicitavit, ſi peccata ſua apud ipſum Sacerdotem, a quo provocata eſt, deponat. ib.

Re-

Regula 27. Mulieribus, & quibuſcumque perſonis, a Confeſſario ad actus inhoneſtos provocatis, ſive ſollicitatis, prohibere debet Sacerdos, apud quem peccata deponunt, ne ad impudicum illum Sacerdotem deinceps adeant quacunque occaſione, vel prætextu, maxime vero, ne apud ipſum peccatorum Confeſſionem edant, quocunque promiſſionis, aut voti vinculo ſe obſtrinxerint, ad alium Confeſſarium non eligendum. 227

Regula 28. Inceſtus ſpecies eſt Luxuriæ a ceteris diſtincta, malitiæque, ac deformitatis ſingularis. ib.

Regula 29. In Confeſſione Sacramentali exprimendum eſt, utrum Inceſtus perpetratus ſit cum conſanguinea, vel affine, & in quo conſanguinitatis, vel affinitatis gradu. ib.

Regula 30. Cognatio ſpiritualis, ſi quæ inter illos, qui carnaliter commixti ſunt, intercedat, neceſſario in Confeſſione a Pœnitentibus exprimenda eſt. 228

Regula 31. Non ſunt abſolvendi conſanguinei, vel affines inceſtuoſi in eadem domo manentes, ante ſeparationem, ſi cohabitatio, & convictus ſit illis occaſio proxima inceſtum committendi, iis vero, qui ſimul non manent, prohibere debet Confeſſarius mutuam frequentationem, ſi neceſſe ſit, aut certe ne clam, & remotis arbitris converſentur, aut colloquantur: quod niſi ſpoponderint, neganda illis eſt Abſolutio. ib.

Regula 32. Raptus diſtincta Luxuriæ ſpecies eſt malitiam, ac deformitatem ſingularem involvens. ib.

Regula 33. Raptus rei ſunt, Raptorumque pœnis obnoxii, qui Puellam ſeductam, quamvis conſentientem, abducunt, & cum ea ſic abducta nubunt invitis parentibus. ib.

Regula 34. Raptus eo gravius peccatum eſt, quod ſit ad fœdiorem, & magis horrendam libidinem explendam. 229.

Regula 35. Sponſus qui Sponſam abducit ante Matrimonium, quamvis graviter peccet, Raptor tamen non cenſetur. ib.

Regula 36. Raptus rei ſunt, qui puellam prædivitem, amplique Patrimonii hæredem, vel alias locuplete dote auctam, impetrato Principis aſſenſu e domo parentum, vel tutorum ipſis invitis abducunt, ut Matrimonio ſibi jungent. ibid.

Regula 37. Raptor non eſt Sacramentaliter abſolvendus donec raptam puellam ſponſo reddiderit, ſi deſponſata ſit, vel parentibus, ſi non ſit deſponſata, vel denique in priſtinam libertatem reſtituerit, ſi mulier ſit ſui juris. ibid.

Regula 38. Tenetur Raptor mulierem raptam, ſive uxorem duxerit, ſive non duxerit, decenter, arbitrio Judicis, dotare. ibid.

Regula 39. Famuli, aut familiares, & amici, qui dominis, aut amicis ad raptum, ſtuprum, adulterium, aut aliud crimen conſilio, vel auxilio cooperantur, admovendo ſcalam ad feneſtras, aperiendo januam, litteras ferendo, vel horam opportunam crimini hinc inde nuntiando, excubias agendo, ne in crimine deprehendantur, eos comitando noctu vel die in domum concubinæ, qui ſine eorum ſatellitio illuc non irent, mortaliter peccant, etiamſi id faciant metu gravis detrimenti: neque abſolvi Sacramentaliter debent, quandiu in iis occaſionibus verſantur. ib.

Regula 40. Peccatum contra Naturam inter omnia Luxuriæ genera graviſſimum eſt. 230

Regula 41. Mollities, ſive Pollutio, quæ directe, vel indirecte, expreſſe, vel interpretative, in ſe, vel in ſua cauſſa volita eſt, quæ quidem cauſſa ſit lethale peccatum, mortale peccatum eſt, vel in ſe, vel in cauſſa ſive dormienti, ſive vigilanti contingat. ib.

Regula 42. Mollities Jure Naturæ prohibita eſt, & per ſe, ac intrinſece mala, adeo ut ſecluſo etiam poſitivo Dei Præcepto, nuſquam bona, licite expetenda, multo minus obligatoria eſſe poſſit. ibid.

Regula 43. Hæc Propoſitio, Non refert, quid ſenſus agat, vel quid ſentiat corpus, modo animus Deo conjungatur, Hæretica eſt, ad fræna libidinibus laxanda viam aperiens, & contradictionem in terminis implicans. 231

Regula 44. Nocturna Pollutio ſecundum ſe nunquam eſt peccatum, ſed quandoque eſt ſequela peccati præcedentis. ibid.

Regula 45. Nocturna pollutio ex ſuperabundantia, & reſolutione naturalis ſeminis proveniens, nulla præcedente culpa, quæ illius cauſſa ſit, non eſt peccatum, ſi autem ſit ex culpa præcedente, puta, ex ſuperfluitate cibi, aut potus, peccatum eſt, interdum mortale, alias veniale. ibid.

Regula 46. Lethalis peccati reus eſt, qui ſomnum capit, aut ſomno ſe daturus corpus inhoneſte componit, ut dormienti contingat pollutio. ibid.

Regula 47. Lethalis peccati reus eſt, qui data opera nimium cibum, potumve ſumit ob hunc finem, ut in ſomno ſequatur Pollutio: etſi non ob delectationem carnalem, ſed ad allevationem naturæ, & ſanitatem id faciat. 232

Regula 48. Pollutionis appetitum, etiam propter allevationem naturæ, quæ naturali via, & abſque noſtra opera contingat, illicitum eſſe, & lethale peccatum probabilius eſt. ibid.

Regula 49. Gaudere non licet de Pollutione, quæ in ſomno contingit, etiam propter allevamentum naturæ. ibid.

Regula 50. Nocturna Pollutio ex præcedenti rerum turpium, ſeu carnalium vitiorum cogitatione proveniens, quam illarum comitatur deſiderium, aut voluntaria in illis delectatio cum conſenſu, lethale peccatum eſt in cauſſa. 233

Regula 51. Nocturna Pollutio ex præcedenti rerum turpium cogitatione mere ſpeculativa, aut cum horrore, nec in ſe, nec in ſua cauſſa peccatum eſt. ib.

Regula 52. Pollutio nocturna, quæ provenit ex illuſione, & operatione Dæmonis phantaſmata commoventis, veniale ſaltem in ſua cauſſa peccatum eſt, cum neglexit homo ſe contra Dæmonis illuſiones oratione, & invocatione divini auxilii præmunire. ib.

Regula 53. Pollutio nocturna quandoque contingit abſque omni culpa hominis, & ſola nequitia Dæmonis: cum ſcilicet homo ante ſomnum ſe contra Dæmonis illuſiones, qua par erat pietate, præparavit. ib.

Regula 54. Pollutio in ſomnis inchoata, & evigilante homine conſummata, non eſt peccatum mortale, niſi homo plene expergefactus carnali delectationi conſentiat. 234.

Regula 55. Pollutio vigilantium lethale peccatum eſt, cum procuratur, aut ex lethali peccato oritur, aut deliberata voluntate placet. ib.

Regula 56. Quamvis mollities inter vitia contra Naturam infimum ſit gravitate, plures tamen ſunt hoc in flagitio malitiæ gradus, in Sacramentali Confeſſione neceſſario exprimendi. ib.

Regula 57. Inordinatus concubitus lethale peccatum eſt, ſimplici pollutione gravius, &c. ib.

Regula 58. Sodomia gravius peccatum eſt Pollutione ſimplici, & inordinato concubitu. 235

Regula 59. Peccatum Sodomiticum aliud alio gravius eſt, 236.

Regula 60. Clericis in Sodomia lapſis, vel qui diu, ac frequenter ad pollutionem ſoli ſe excitarunt, vel cum aliis longo uſu, vel cum pluribus, brevi licet tempore, ſe contaminarunt, Confeſſarii, in Sacro Pœnitentiæ Tribunali prohibere debent, ne ſuorum Ordinum functiones exerceant, & ad altiores gradus aſcendant. Laicis vero ſacrorum Ordinum ſuſceptio debet interdici. ib.

Regula 61. Peccatorum contra Naturam graviſſimum eſt beſtialitas. 273

Art. IV. De Luxuriæ Filiabus. ib.

Art. V. De Remediis contra Luxuriam. 239

Caput IX. De Invidia. 241

Art. I. Quid ſit, & quam grave crimen. ib.

Art. II. Regulæ Morum circa Invidiam. 242

Regula 1. Triſtitia de bono alterius, quatenus ex eo timetur malum, vel ſibi ipſi, vel aliis bonis injuſte inferendum, non eſt Invidia: Immo ſine peccato eſſe poteſt, ſi ordo caritatis ſervetur. ib.

Regula 2. Qui dolet de bono ſpirituali alterius, non quod proximum hujuſmodi bono carere velit: ſed quod ipſe illo careat, non eſt reus Invidiæ. ib.

Regula 3. In genere Invidiæ nullum peccatum gravius eſt fraternæ Caritatis invidentia. 243

Regula 4. Triſtitia de bonis alterius concepta, eo ſolum nomine, quod indignis eveniant, non eſt peccatum, ſed juſta indignatio. ibid.

Regula 5. Triſtitia de temporalibus aliorum bonis concepta, quatenus ex Divinæ Providentiæ ordine etiam improbis diſtribuuntur, peccatum eſt Lethale quidem, ſi adverſus Divinam Providentiam propterea quis inſurgat, vel obmurmuret, aut ſtudium pietatis deſerat. ib.

Regula 6. Triſtitia de bono alterius, quatenus excedit in bonis, aut nobis coæquatur, peccatum eſt ex genere ſuo mortale. ibid.

Regula 7. ibid.

Art. III. De Invidiæ Remediis. ib.

Art. IV. De Filiabus Invidiæ. 244

Art. V. Regulæ Morum filias Invidiæ ſpectantes. ibid.

Regula 1. Odium proximi ex Invidia natum lethale peccatum eſt, quoties alteri grave aliquod malum deliberato conſilio volumus. ib.

Regula 2. Qui proximos oderunt, & ab illis diffident, Sacramentaliter abſolvi non poſſunt, & ad Euchariſtiæ participationem admitti, niſi depoſitis inimicitiis, cum ipſis reconciliati fuerint. ibid.

Regula 3. Suſurratio, ideſt, ſecreta oblocutio, qua quis malum culpæ alienæ, vel pœnæ, vel aliquem etiam naturæ defectum inordinate cuipiam renuntiat, eo fine ut juſtam, quæ inter eos intercedit, amicitiam lædat, aut dirimat, aut ea detegit imprudens, quæ rectam, & laudabilem amicitiam graviter lædere, aut diſſolvere valeant, vel ſuapte natura, vel ratione perſonarum apud quas referuntur, lethale peccatum eſt. 245

Regula 4. In Suſurrationis peccatum non incurrit, qui malum proximi renuntiat alteri, vel ad ſalutem ipſius procurandam, vel ob Eccleſiæ, aut Reipublicæ utilitatem, vel ut amicorum ſuorum bono conſulat, vel ut pravas, & in damnum alterius conſpirantes amicitias diſſolvat. 245.

Regula 5. ibid.

Regula 6. Suſurratio peccatum eſt detractione gravius. ibid.

Regula 7. Suſurrationis peccatum aliud altero gravius eſt, & qua ratione. ib.

Regula 8. ibid.

Regula 9. Nihil unquam de aliis referre debet Chriſtianus, quod diſſidia fovere, vel excitare poſſit, alioqui ſuſurrationis reus eſt. ib.

Regula 10. Detractio, qua quiſquam alienam famam labefactat penitus aut graviter lædit, extenuat, verba malefica profert, quibus peſſundari, graviter lædi, aut extenuari poteſt, lethale peccatum eſt. ib.

Regula 11. Non eſt reus detractionis, qui alterius peccatum, ſeu malum quodcunque alicui patefacit, boni cujuſpiam procurandi, aut promovendi gratia, modo debitæ circumſtantiæ ſerventur. 248

Regula 12. Qui malum aliquod, vel defectum proximi aperit abſque animo nocendi, abſque iræ, vel invidiæ affectu, &c. venialis duntaxat peccati reus eſt, niſi verba, quæ profert; grave vulnus alienæ famæ infligant, vel infligere poſſint. ibid.

Regula 13. Lethalis Detractionis rei ſunt, qui gravia proximorum peccata, vel etiam levia, vel naturalem aliquem defectum referendo, directe, vel indirecte, honeſtam eorum famam, exiſtimationem graviter lædunt, aut grave damnum inferunt. 249

Regula 14. ibid.

Regula 15. ibid.

Regula 16. Lethalis Detractionis rei ſunt Hiſtorici, qui occulta Principum, aut aliorum Virorum illuſtrium vitia litteris conſignant. Et quicunque verbo, vel ſcripto Defunctorum famam lacerant, aut minuunt. ibid.

Regula 17. Lethalis Detractionis rei ſunt, qui vel proximis falſum crimen imponunt, aut verum crimen exaggerant, vel occultum patefaciunt, aut aliena dicta, ſive facta pejorem in partem interpretantur vel præclarum alterius factum, aut pro viribus minuunt, vel laudis occaſione data ſilent, aut frigida laudatione infringunt: cum ſcilicet eo ſilentio, vel miſſa, frigidaque laudatione fama proximi graviter læditur. ib.

Regula 18. Qui crimen alienum ſine juſta neceſſitate patefacit uni, vel duobus viris prudentibus, & fidelibus, arcani tenacibus amicis, a lethalis Detractionis peccato non excuſatur, 250

Regula 19. Non excuſatur a peccato mortali, qui graves detractiones ab aliis auditas referendo, & repetendo ſuas facit. ib.

Regula 20. Lethalis peccati reus eſt, qui gravem injuriam ſibi ab aliquo illatam renuntiat alteri, nulla neceſſitate compulſus, ſed nocendi animo, & ultionis libidine. ibid.

Regula 21. Lethalis peccati reus eſt, qui ſeipſum infamat, cum ex infamia, & dedecore, quod ſibi infert, ſalutis propriæ, vel alienæ, aut etiam vitæ damnum, aut corporalis integritatis detrimentum ſequitur, aut cum illius infamia in familiam, ſocietatem, vel Ordinem, cujus pars eſt, redundat, aut cum ſuorum criminum patefactione omnino inutilem ſe reddit Reipublicæ, vel Eccleſiæ, cui alias utilem operam navare poſſet. ib.

Regula 22. Lethalis peccati rei ſunt libellorum famoſorum auctores, & qui ipſos ſpargunt in vulgus, &c. 251

Regula 23. 252

Regula 24. Lethalis peccati rei ſunt, qui alios ad detrahendum incitant, aut gravem obtrectationem lubenter, cum voluptate audiunt, vel non corripiunt detrahentem, cum ad id tenentur ex officio, aut grave periculum ex detractione conſequens avertere poſſunt, aut cum metu boni cujuſpiam temporalis amittendi abſtinent a correptione detractoris, quam exercere tenentur, & poſſunt. ibidem.

Regula 25.

Regula 26. Chriſtianus homo alienæ famæ detrahentes, impatientius ferre debet quam ſuæ. ib.

Regula 27. Detractionem detractione elidere, calumniam calumnia repellere nunquam licet, nec abſque lethali peccato fieri poteſt. ib.

Regula 28. Quiſquis falſum crimen impoſuit alteri, aut verum ejus crimen injuſte, & contra debitum ordinem prodidit, famam ejus reſtituere tenetur, quo meliori modo fieri poteſt. Niſi vero ad id præſtandum ſit paratus, abſolvi Sacramentaliter non debet. 254

Regula 29. Ab alienæ famæ reſtitutione calumniator, ſeu detractor excuſatur, qui abſque vitæ periculo reſtituere illam non poteſt, niſi calumnia ſua alterum in vitæ periculum adduxerit, ex quo aliter eripi non valeat. ibidem.

Regula 30. Libellorum, carminum, ſeu canticorum famoſorum auctores, & diſſeminatores, ſive diſtributores, ad famæ reſtitutionem obligantur. 255

Regula 31. Qui uno generi peccati infamem alterius criminis aſpergit infamia, reſtitutionis lege tenetur. ib.

Regula 32. ibid.

Regula 33. 34. 35. ib. & ſeq.

Regula 36. 37. 38. 39. & 40. 256

Regula 41. Exultatio in adverſis Proximi, & afflictio in proſperis, lethalia peccata ſunt, cum ex invidiæ, vel odii fonte procedunt, & grave malum eſt proximi, de quo aliqui gaudent: & hi motus ſunt deliberati. ib.

Regula 42. Quamvis de noſtra, & proximorum ereptione ab iis, qui nobis, aliiſque nocent, vel nocere conantur, & de juſtitia Dei malos punientis legitimum ſit. Chriſtianumque gaudium, nunquam tamen de inimicorum noſtrorum calamitate, vel interitu gaudere licet. 257

Cap. X. De Gula. ibid.

Art. I. Quid, & quam grave ſit peccatum. ibid.

Art. II. De Gulæ ſpeciebus. 258

Art. III. De Gulæ filiabus. ib.

Art. IV. De Gulæ Remediis. 259

Art. V. Regulæ Morum circa Gulam, & Ebrietatem. 260

Regula 1. Gula, quatenus avertit a fine ultimo, lethale peccatum eſt, cum ſcilicet homo propter delectationes gulæ Præcepta Dei, & Eccleſiæ violare paratus eſt. ibidem.

Regula 2. Ebrietas lethale peccatum eſt, cum quis vim potus cognoſcens, & ultra modum bibens, inebriatur. ib.

Regula 3. Ebrietas frequens, & aſſidua gravius peccatum eſt ea in quam ſemel quis incurrit, quamvis & iſta lethale ſit peccatum. 261

Regula 4. Ebrioſi non ſunt abſolvendi, niſi cum mala Ebrietatis conſuetudine viriliter pugnent, ib.

Regula 5. Clericorum ebrietas gravius peccatum eſt, quam Laicorum. ibid.

Regula 6. Ebrietas turpius, graviuſque peccatum eſt in Principibus, Magiſtratibus, Senibus, Juvenibus, & mulieribus, quam in viris plebeis, 262

Regula 7. Lethalis peccati rei ſunt, quicunque modum in cibo, vel potu ſcientes, & volentes plurimum excedunt, etiamſi rationis uſu non excidant; multo magis ſi uſque ad vomitum cibo, & potu ſe ingurgitent. ib.

Regula 8. Lethalis peccati rei ſunt, qui in compotationibus, & conviviis bibunt, & alios bibere cogunt ad æquales potus, ſive in ebrietatem incidant, ſive illius, duntaxat periculo ſe, vel alios exponant. Clerici vero hujus peccati rei, niſi a Superiore commoniti ſatisfecerint, Suſpenſione ab Officio & Beneficio plectendi ſunt. 263

Regula 9. 264

Regula 10. Ebrietas non excuſat a peccatis ex ea conſecutis, niſi ſit omnino involuntaria. ib.

Regula 11. Lethalis peccati non ſolum inobedientiæ, ſed etiam gulæ reus eſt, qui Jejunium ab Eccleſia præceptum violat, vel Abſtinentiæ legem, abſque juſta cauſſa. ibid.

Regula 12. Lethalis Gulæ reus eſt, qui cibis illis utitur, quorum manducatione grave ſcandalum proximo præbetur, ſive cibi alias liciti ſint, ſive prohibiti. ibid.

Regula 13. Comedere, & bibere, uſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem peccatum eſt. ibid.

Regula 14. Intemperantiæ, & Gulæ rei ſunt, qui delicatioribus cibis corpus nutriunt ob voluptatem: quamvis non peccent, qui ob delicatiorem corporis conſtitutionem, ob ſtomachi debilitatem, & faſtidia, ob infirmitatem cibis delicatis utuntur. 265

Cap. XI. De Ira. 266

Art. I. Quid ſit; & quam grave peccatum. ibid.

Art. II. Regulæ Morum circa Iram. 267

Regula 1. Ira cum injuſtæ vindictæ appetitu deliberato conjuncta, lethale ex genere ſuo peccatum eſt. ib.

Regula 2. Repentinus Iræ motus, vel deliberatus quidem, ſed cum levioris vindictæ appetitu conjunctus, veniale duntaxat peccatum eſt. ibid.

Regula 3. Tres Iræ gradus a Chriſto Domino explicati (*Matth.* v.) Lethalia peccata ſunt. ib.

Regula 4. Ira inveterata, lethale peccatum eſt. 268

Regula 5. Ira vehemens, tametſi nullum vindictæ appetitum contineat, lethale quandoque peccatum eſt, cum nimirum in Dei prorumpit injuriam, cum caritatem erga proximum in animo extinguit, vel grave ſcandalum affert. ibid.

Regula 6. Iniquiores ſunt, qui citius iraſcuntur, & iram tardius deponunt. ib.

Regula 7. Vindicta, aut vindictæ libido ſemper malæ ſunt: proindeque inimicos ulciſci nuſquam licet, injurias illatas condonare ſemper, & ubique neceſſe eſt. ib.

Regula 8. Vindicta, quæ fit ad correctionem peccantis, ad gloriam Dei, ad aliorum utilitatem, auctoritate legitima, non eſt illicita, nec hujuſmodi vindictam apud Superiores, ſive Judices urgere prohibetur Chriſtiano, qui